

Т.В. Корнякова, Н.С. Юзікова

Бібліотечка студента

КРИМІНОЛОГІЯ

*Навчальний посібник для
підготовки до екзамену*

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара

Т.В. КОРНЯКОВА, Н.С. ЮЗІКОВА

КРИМІНОЛОГІЯ

***Навчальний посібник для підготовки
до екзамену***

Дніпропетровськ – 2015

УДК 343.9 (075.8)
ББК 67.51 я 73 – 2
К 67

Рецензенти:

О.В. Негодченко, доктор юридичних наук, професор, ректор
Дніпропетровського гуманітарного університету

Б.В. Шуба, доктор юридичних наук, професор кафедри
адміністративного і кримінального права Дніпропетровського
національного університету імені Олеся Гончара

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара
(протокол № 2 від 29 жовтня 2015 року)*

Автори:

Т.В. Корнякова – доктор юридичних наук, професор

Н.С. Юзікова – кандидат юридичних наук, доцент

Кримінологія: Навчальний посібник для підготовки до
екзаменів / Т.В. Корнякова, Н.С. Юзікова. – Дніпропетровськ,
2015. – 100с.

У навчальному посібнику лаконічно представлено відповіді
на запитання курсу Кримінологія (Загальна та Особлива частини)
для студентів вищих юридичних навчальних закладів, аспірантів та
здобувачів.

Використовуючи навчальний посібник студенти мають
можливість розкрити структуру та особливості кожного інституту
дисципліни Кримінологія, сформулювати для себе структуру
відповіді з конкретного питання запровадженого на іспиті.

Передмова

Кримінологія - наука зі складною долею. Вона була заборонена як навчальна дисципліна наприкінці 30-х років. Кримінологія пройшла складний шлях від повного зневажання з ярликом "буржуазної науки" до загального визнання, зростання популярності та актуальності.

Кримінологія займається вивченням негативних явищ у суспільстві, знаходить причини та умови різних правопорушень і злочинів, пропонує засоби їх попередження та профілактики.

Нестабільність економіки, руйнівні процеси у суспільстві, які сприяють зростанню майже усіх видів злочинності, створюють умови щодо виникнення нових криміногенних явищ : злочинності у сфері господарської діяльності, у податковій сфері, злочинності у сфері комп'ютерних технологій та ін.

Саме тому перед наукою кримінологія поставлено завдання враховуючи напрацювання минулих років у цій галузі та з урахуванням сучасних вимог розробити комплексні заходи з попередження злочинності, виявленню найбільш значущих недоліків, які сприяють зростанню злочинності, їх вивченню та усуненню. Без кропіткого криміногенного аналізу рівня , структури, динаміки сучасної злочинності не можуть обійтись правоохоронні, ні державні органи, громадські організації. Кримінологія стала необхідною для практичного застосування.

Навчальний посібник підготовлений на базі теоретичного матеріалу Курсу лекцій з дисципліни Кримінологія (**Кримінологія: курс лекцій** / Т.В. Корнякова, Н.С. Юзікова; за ред. проф. Т.В. Корнякової. – Дніпропетровськ, 2014. – 244с.). Посібник призначений для підготовки до іспитів.

Матеріал представлено лаконічно у формі макету відповідей, що допоможе студентам систематизувати знання, які були отримані під час вивчення курсу Кримінологія. У студентів буде можливість сконцентрувати увагу на головних інститутах кримінології відповідно до підготовленого авторського курсу лекцій з Кримінології.

Навчальний посібник стає методичною основою та інформаційною базою, що дозволяє розкрити структуру та особливості кожної теми навчальної дисципліни Кримінологія, сформулювати для себе структуру відповіді з кожного з питання, з запроваджених на іспиті.

Макет відповіді 1. Поняття та предмет кримінології

Термін «кримінологія» походить від латинського слова *crimen* – злочин і грецького – *logos* – вчення, поняття, і буквально за змістом означає «вчення про злочин». Впровадив його до наукового вжитку у 1885 році італійський вчений Рафаело Гарофало, який опублікував наукову працю під назвою „Кримінологія”.

Кримінологія – самостійна наука, що охоплює комплекс кримінологічних знань про природу, закономірності виникнення та особливості функціонування злочинності, її детермінацію, особу злочинця і жертву злочину та заходи запобігання й протидії злочинності.

Предмет кримінології складають: злочинність; злочин як складова злочинності; особа злочинця; детермінація злочинності, причини та умов окремих злочинів; запобігання злочинності і окремих злочинів.

Злочинність – це соціально – правове, історично – мінливе явище, що існує у суспільстві та представляє сукупність злочинів, вчинених у певній державі за визначений проміжок часу.

Злочинність постає у кримінологічному дослідженні як родове поняття, що складається з окремих видів і груп злочинів.

Злочин з позиції кримінального права досліджується як окреме суспільно небезпечне протиправне і винне діяння вчинене суб'єктом. Злочин з позиції кримінології досліджується у контексті умов зовнішнього середовища з одного боку та особистісних характеристик особи, з іншого.

Особа злочинця розкриває ту соціальну роль, яку відіграє окремий індивід у життєдіяльності суспільства, за результатом злочинної поведінки та наслідків злочину. Ця особа може бути не тільки конкретним вираженням індивідуальності людини, а і втіленням певних рис та особливостей частини суспільства, його культури (кримінальної субкультури) норм і цінностей у межах окремих соціальних структур – груп, осередків, рухів, партій.

Детермінація – процес породження злочинності та її конкретних фактичних проявів у суспільстві. Кримінологічному аналізу піддаються не тільки процеси впливу суспільства на злочинність, але і вплив злочинності на різні сфери суспільного життя.

Причини злочинності – фактори (чинники), що сприяють вчиненню злочинів

Умови злочинності – фонові обставини, які певною мірою сприяють процесу, дії, причини та за яких суспільна активність особи набуває злочинного змісту.

Запобігання злочинності та окремих видів злочинів – це напрямок діяльності державних та недержавних органів і установ, спрямований на усунення криміногенних факторів, які обумовлюють злочинність та є причинами і умовами конкретного злочину (окремих видів злочинів) шляхом розроблення та практичної реалізації відповідних заходів.

Система заходів запобігання у кримінології аналізується за: спрямованістю, механізмом дії, етапами, масштабами, змістом, суб'єктам та іншими параметрами.

Заходи запобігання – певна сукупність форм і засобів впливу на конкретних осіб, окремі групи, колективи, які виявляють антисоціальну, антисуспільну та суспільно небезпечну активність.

Макет відповіді 2. Завдання, функції та система кримінології

Завдання та функції кримінології обумовлено предметом дисципліни. Завдання кримінології: перший та другий рівні.

Перший рівень завдань:

1. Ґрунтовний аналіз наявних концепцій і програм, збереження всього корисного в них, і в той же час рішучого очищення від догматичних положень, які спотворюють істину.

2. Формування обґрунтованого аналізу стану злочинності та її тенденцій в Україні, чітке виявлення криміногенних детермінант.
3. «Експертизи» проектів нормативних актів на предмет їхньої кримінологічної обґрунтованості і очікуваних наслідків у показниках злочинності.

Другий рівень завдань:

1. Одержання достовірних знань передусім тих, які складають предмет кримінології.
2. Систематичне виявлення та аналіз явищ, фактів, процесів, ситуацій, обставин, які детермінують злочинність.
3. З'ясування і вивчення протиріч і конфліктів, що призводять до виникнення і реалізації злочинних намірів, а також впливають на процес формування асоціальної, антисуспільної та суспільно небезпечної поведінки особи злочинця.
4. Розробка наукових рекомендацій щодо усунення, нейтралізації чи мінімізації наслідків явищ, які сприяють злочинній активності особи.

Функції кримінології – (функція – від лат. *functio* – виконання, звершення) основні напрямки або види діяльності, які розкривають її соціально-правову сутність і призначення науки у суспільстві.

Теоретичні функції кримінології: гуманістична функція; описова функція; пояснювальна функція; інформаційна функція. *Практичні функції кримінології:* прогностична функція; функція контролю.

У кримінологічній літературі до функцій науки також відносять *політичну та ідеологічну*. Вони реалізуються через вплив політичних факторів та ідеологічних засад на детермінацію злочинності та особливо на стан її запобігання через зменшення дії впливу негативних політичних явищ і процесів.

Кримінологічна наука поділяється на окремі складові за різними підставами: за елементами предмету, за рівнем узагальнення науково – практичної інформації, за специфічними сферами життєдіяльності та ін.

Найбільш розповсюдженою та визнаною у кримінології є систематизація за рівнем узагальнення науково – практичної інформації. У відповідності з цією підставою кримінологія складається з Загальної та Особливої частини.

У *Загальній частині* викладено історію кримінологічної науки, зарубіжні кримінологічні теорії, методологічні основи кримінологічних досліджень, кримінологічне планування та прогнозування злочинності на загальнодержавному та регіональному рівнях, кримінологічні явища і поняття, які аналізуються у цілому, узагальнюються, без виділення специфіки категорій злочинів та проблеми, що становлять предмет науки.

У *Особливій частині* розглядаються групи злочинів об'єднані за особливостями суспільних сфер (злочинність у сфері економіки; у сфері охорони навколишнього середовища; у сфері ЕОМ , систем та комп'ютерних мереж; у сфері незаконного обігу наркотичних засобів; у сфері службової діяльності), злочинної мотивації (насиленницька, корислива злочинність), форм вини (необережна злочинність), особливостями суб'єкта злочинної поведінки (злочинність неповнолітніх, жіноча злочинність).

Із розвитком кримінологічних досліджень та їх практичної спрямованості, збільшується обсяг кримінологічних знань, що призводить до поглибленого вивчення та появи нових структурних елементів у Загальній частині, із змінами у кримінологічній ситуації в Україні та світі змінюється групова (категоріальна) характеристика злочинності, збільшується обсяг інформації щодо запобігання кримінальній активності, що призводить до змін у Особливій частині.

Макет відповіді 3. Місце кримінології у системі юридичних наук та її зв'язок з іншими науками

Місце кримінології у системі гуманітарних наук зумовлене тим, що вона є наукою, яка вивчає суспільні явища

негативного спрямування, злочинну активність особи, як форму соціальної поведінки.

Зв'язок кримінології з науками соціально – гуманітарного та природничого характеру чітко визначається у складових її предмету. Зокрема, зв'язок кримінології з філософією, психологією. У системі юридичних наук кримінологія взаємодіє з кримінальним правом, кримінальним процесом, криміналістикою, кримінально-виконавчим правом.

Аналізуючи зв'язок кримінології з *філософією* зазначимо, що кримінологія аналізує справу не лише абстрактні закони, категорії, закономірності розвитку, але і конкретні фактори дійсності. Її висновки та узагальнення здебільшого мають частковий а не глобальний, універсальний характер.

У системі суспільних наук кримінологія тісно пов'язана з *соціологією*, яка продукує науково обґрунтовану теорію про суспільство та його структури, озброює розумінням законів і закономірностей взаємодії його різноманітних структур.

Кримінологія у взаємодії із *психологією* адаптує теорію мотивів поведінки, особистих та масових реакцій, методи дослідження ціннісних орієнтацій особистості, які є необхідними компонентами при дослідженні соціальних відхилень у поведінці особи злочинця.

Кримінологія виникла та розвивалась на теренах *кримінального права*, тому значна кількість положень ґрунтується за кримінально – правовою теорією. При цьому кримінологія має свій специфічний предмет, функції, завдання.

Кримінологія, надає науці кримінального права, законодавцям і правозастосовній практиці інформацію щодо рівня злочинності, її структуру, динаміку, ефективність та доцільність заходів запобігання, здійснює прогнози щодо тенденцій розвитку, якісних змін у суспільстві, сферах суспільного життя, соціальній поведінці особи, які відбиваються на кримінологічній ситуації у країні та формують політику держави. Кримінологічні дослідження злочинності, відіграють важливу роль у розвитку системи

кримінально-правової протидії злочинності та впливають на формування кримінальної політики у державі.

Зв'язок кримінології з *кримінальним процесом* простежується у правовідносинах, пов'язаних з процесуальною нормотворчістю та правозастосовчою діяльністю органів дізнання, досудового слідства, суду, прокуратури, які спрямовані на виявлення й усунення причин і умов окремих злочинів та видів злочинності, із забезпеченням оптимальних засобів цієї діяльності.

Криміналістика розробляє методику виявлення і фіксації фактичних даних про злочин, злочинців, причини й умови злочинності, типологічні характеристики ситуацій вчинення злочинів, спосіб підготовки, здійснення і приховування злочинних намірів. Ці дані стають підґрунтям кримінологічних досліджень, висновків.

Взаємодія кримінології з *кримінально-виконавчим правом* проявляється у сфері запобігання рецидиву (загальному, спеціальному) злочинів, ефективності, адекватності виконання покарань та відповідній ре соціалізації засуджених.

Важливою науково дослідною базою для кримінології виступають такі науки як правова статистика, конституційне, адміністративне, цивільне і сімейне право.

Макет відповіді 4. Історія виникнення та шляхи розвитку кримінології.

Виникненню та розвитку науки «кримінологія» передував багатовіковий досвід боротьби зі злочинністю, який супроводжувався формуванням кримінологічних концепцій у рамках етичних, філософських, політичних, економічних, правових навчань.

У епоху *Феодалізму* (теологічний світогляд) злочин розглядався як прояв «злого духу». На цьому базувалась профілактика: жорстокі допити, а також заходи попередження (четвертування та інше). У Древньому Римі злочинність сприймалась як дурна поведінка, причинами якої були злоба,

гнів, заздрість, бідність і відчай, безправність, а також надія на безкарність.

Епоха *Відродження* (XV-XVII ст.) характеризується посиленою увагою до вивчення впливу соціальних та біологічних факторів на поведінку людини, цьому сприяло розвиток соціальних та економічних відносин, суспільних наук.

Значний вплив на формування кримінології здійснили ідеї епохи *Просвіт* (XVIII ст.). Починається розвиток вчення про злочин, формується концепція причин та умов злочинності, є намагання визначити поняття, сутність та причини злочинності. Цей період ознаменований видатним трактатом Шарля де Монтеск'є «Про дух законів», де філософ висловив думку, що система жорстокого притягнення до відповідальності викликає ні страх, а дикість суспільства та книгою Чезаре Беккарія «Про злочини і покарання», де вперше науковець визначив соціальну та юридичну природу злочину та притягнення до відповідальності, принципи їх співвідношення.

На становлення кримінологічної думки у *першій половині XIX* ст. вплинули дослідження: антропологічні; статистичні; соціально-економічні; соціологічні, у яких аналізувались фактори злочинності та механізми їх впливу; соціально-правові.

Макет відповіді 5. Розвиток кримінологічної думки в Україні

Науковим підґрунтям появи кримінології у державі виявилась класична школа кримінального права. У 20-х роках підкреслювалось велике значення досліджень, присвячених конкретним видам злочинів, виявленню їх причин, стану злочинності, особи злочинця.

У 20-х роках підкреслювалось велике значення досліджень, присвячених конкретним видам злочинів, виявленню їх причин, стану злочинності, особи злочинця.

Створювались кабінети та клініки, що ставали організаційною та методологічною базою для проведення кримінологічних досліджень злочинності та злочинця. Перший кабінет було створено у 1918 році у Петрограді. В УРСР такі кабінети були організовані у 1924 – 1925 роках у Києві, Харкові, Одесі.

В Україні першою установою, яка досліджувала злочинність та особу злочинця була, створена у 1924 році, юридична клініка при юридичному факультеті Київського інституту народного господарства.

У 30-х роках ліквідуються кримінологічні кабінети. У 40 – 50 роках домінує теза, про те що у СРСР взагалі немає ніяких причин злочинності і відсутні об'єктивні умови, які сприяють вчиненню злочинів, тому немає потреби досліджувати ці питання.

Після XX з'їзду КПРС постає питання щодо посилення боротьби зі злочинністю. Вже з другої половини 50-х років поновлюються дослідження кримінологічних проблем у межах науки кримінального права.

Історія кримінології – це шлях від інституту кримінального права до самостійної юридичної науки.

Зростання кримінологічних досліджень, особливо з другої половини 60-х роках, обумовило виділення кримінології як самостійної науки.

У сучасний період сформовано такі приватні кримінологічні теорії, як регіональна кримінологія, сімейна кримінологія, екологічна кримінологія, кримінологія засобів масової інформації, військова кримінологія та інші.

Значний вклад у розвиток кримінології внесли відомі українські вчені: М. Бажанов, Ю. Баулін, В.Борисов, О. Бандурка, В. Голина, Б. Головкін, В. Глушков, І. Даньшин, О. Джужа, В. Ємельянов, А. Зелинський, О. Кулик, А. Закалюк, О. Литвак, О.Литвинов, П.Михайленко, В. Туляков, В. Сташис, В. Тацій, Н. Туркевич, А. Тузов, П. Фріс, В. Шакун та інші, які постійно працювали й працюють над удосконаленням кримінального законодавства України, вносять свій вклад у розробку

національних програм запобігання злочинності. На їх наукових працях вивчилось не одне покоління юристів. Велика їм за це пошана і вдячність.

Макет відповіді 6. Зарубіжна кримінологія

Зарубіжна кримінологія – багатопланове явище, яке об'єднує різноманітні теорії причин злочинності та розробки заходів запобігання цьому антисоціальному явищу.

У країнах *Західної Європи* кримінологічні дослідження здійснюються, головним чином, у трьох напрямках (школах кримінології):

- 1) Класична школа (Чезаре Беккарія, Джеремі Бентам, Франц фон Лист, Ансельм Фейербах).
- 2) Антропологічна школа (Ч. Ломброзо, Р. Горафало, Е. Феррі).
- 3) Соціологічна школа (А. Кетле, Е. Дюркгейм, Е. Сатерленд, Ф. Танненбаум, Р. Мертон).

У *США* кримінологія як окрема дослідницька галузь, в основу якої покладено соціологічні теорії причин злочинності, сформувалась на початку ХХ століття.

Американський кримінолог, професор *В.Фокс*, використовуючи порівняльний та історичний методи, поділяє школи кримінологій на:

- класичну (оцінка серйозності злочину з юридичної позиції);
- позитивістську (злочин обумовлений безліччю чинників; юридичний підхід повністю відкидається);
- американську (соціологічні теорії причин злочинності);
- школу соціального захисту (злочин викликається різними соціальними чинниками, і у рамках чинного законодавства всі ці чинники слід брати до уваги; позитивістські переконання ця школа доповнює юридичним підходом).

Джозеф Ф. Шеллі – представник американської кримінологічної школи, створив загальний, підтверджений емпіричними даними комплекс знань щодо соціальних

аспектів злочинності, її визначення та заходи реагування на неї.

Представники школи американських кримінологів, соціологів: Огайо Генрі Годдард, Р. Кловард, Л. Олін, Т. Селлін, А. Коен, Верон Фокс, Джозеф Ф. Шеллі.

Вагомі кримінологічні дослідження, проведені зарубіжними вченими Єжи Бафія, Г. Шнайдером, Дж. Ф. Шеллі, Е. Алаухановим, Г. Аванесовим, М. Бабаєвим, А.Долговою, В. Еміновим, І. Карпець, В.Кудрявцевим, Н. Кузнецовою, В. Лунєєвим, А.Сахаровим, А. Решетніковим, А. Яковлевим та іншими, які працювали над кримінологічними дослідженнями, методикою викладення кримінології для студентів вищих навчальних закладів.

Макет відповіді 7. Кримінологічні дослідження: методика та методологія

Кримінологія як самостійна наука спрямована на виявлення, роз'яснення закономірностей розвитку злочинності, її причин, процесу формування особистості злочинця та ефективність запобігання злочинності.

Кримінологічне дослідження - вивчення та пізнання законів і закономірностей розвитку такого комплексного негативного соціального явища, як злочинність; причин і умов її виникнення та розвитку, міста і ролі у цьому процесі особи злочинця.

Головним завданням кримінологічного дослідження є отримання змістовного матеріалу, який базується на виявленні глибинних, системних зв'язків у сфері суспільних відносин; об'єктивний аналіз злочинів, що складають структуру певного виду злочинності.

Кримінологічні дослідження здійснюються на теоретичному та емпіричному рівнях.

Методологічний блок кримінологічного дослідження включає: формулювання проблеми; визначення предмету та об'єкту дослідження; визначення цілей та завдань дослідження; уточнення застосовуваних у дослідженні понять;

формулювання робочих гіпотез; розробку інструментарію дослідження.

Організація кримінологічного дослідження складається з наступних послідовних етапів:

I. Створення авторського колективу – це підготовчий етап, який включає: вивчення спеціальної літератури та нормативно-правових актів; збір попередньої інформації; вивчення статистичних даних; використання закордонного досвіду аналогічних досліджень;

II. Дослідницького етапу – аналізу зібраної інформації; заключного етапу - втілення отриманих результатів у практику. Він складається зі стадій: виступів на конференціях, форумах та інших заходах; розробка законодавчих актів; зміна організаційних структур, які здійснюють правоохоронну діяльність.

Метод - це сукупність засобів та способів дослідження, які використовуються для знаходження, збору, аналізу, оцінки та застосування інформації про злочинність у цілому та окремих її компонентах, у тому числі і щодо конкретного злочинця, з ціллю виконання ефективних заходів боротьби зі злочинністю та попередження злочинів.

Найбільш розповсюдженими методами, які використовуються при проведенні кримінологічних досліджень є: опитування, анкетування, інтерв'ю, тестування, спостереження, моделювання, експертних оцінок, документальний метод, статистичний метод.

Методологія кримінологічного дослідження – залежить від предмету та об'єкту дослідження або завдань, які стоять перед дослідником.

Предмет кримінологічного дослідження – закономірності злочинності, її детермінація, причинність, чинники.

Об'єкт кримінологічного дослідження – це злочинність у різних проявах; процеси і явища, які її продукують та впливають на неї; характер та наслідки впливу на злочинність.

Макет відповіді 8. Поняття злочинності та її ознаки

Поняття злочинності можливо розкрити крізь призму кримінального права та кримінології.

Кримінально-правовий підхід дає можливість визначити злочин, як окремий акт винного порушення людиною кримінальної заборони (А.І.Долгова, Н.Ф. Кузнецова, І.М. Даньшин).

Кримінологічний підхід – поєднує умови впливу зовнішнього середовища та індивідуальних особливостей особи, як взаємопов'язаний процес, що триває у часі й просторі (А.Ф. Зелінський, А.П. Закалюк).

Злочинність – це соціально-правове явище, яке проявляється у соціальному відхиленні поведінки частини членів суспільства від норм діючого законодавства, руйнуючи суспільні відносини та порядок в усіх сферах життєдіяльності.

Злочинність – явище *закономірне*, обумовлене соціальними потребами у той час, коли окремі злочини носять випадковий характер.

Злочинність – явище властиве будь-якій соціально-політичній системі країн світу. Тому кримінологія орієнтує органи влади, недержані органи та установи, громадські організації на адресну, ефективну організацію роботи, враховуючи стан, динаміку, структуру, характер злочинності, її територіальні особливості та відмінності, різні види злочинності і осіб, що їх вчиняють.

За своїми показниками злочинність не постійна, у залежності від історичних рухів, *змінюється* і сам характер злочинності, періодично відбуваються процеси криміналізації та декриміналізації небезпечних діянь.

Злочинність – як *масове соціально-правове* явище створює систему злочинів. У свою чергу *система злочинів*, як первинних елементів злочинності, складає її кримінально-правовий характер, системний зв'язок (всередині кримінальної системи) між злочинами: хуліганство з насильницькими діями, ранньою віковою злочинністю і рецидивом, злочинним обігом зброї та насильством.

Масовість злочинності полягає у тому, що вона складається з певної кількості злочинних актів, які у свою чергу групуються за ознаками та складають окремі види злочинності. Зокрема, злочини, які скоєні з корисними мотивами, у своїй сукупності складають корисну злочинність.

Таким чином, з наведеної вище характеристики злочинності та підходів до її визначення можна окреслити найбільш характерні її *ознаки*:

- об'єктивне явище, притаманне будь якій країні;
- соціально-правова природа феномену злочинності;
- історична обумовленість та мінливість злочинності;
- статистична сукупність злочинів, їх кількісно-якісний вимір та вимір у часі й просторі
- системний характер злочинів, що становлять сукупність явища злочинності;
- масовість злочинності;
- поряд з закономірністю явища злочинності, наявність територіальних особливостей та відмінностей.

Макет відповіді 9. Загальна характеристика причин та умов злочинності

Кримінологічний аналіз причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів має на меті визначення факторів, чинників, обставин, які впливають на показники злочинності (сприяють зростанню, зменшенню чи стабілізації), які елементи механізму мають причинний зв'язок, а які виступають умовам зростання чи зниження показників злочинності.

Причина, як правило, створює можливість діяння (дії чи бездіяльності). Умова сприяє реалізації суспільно небезпечного наміру та відіграє значну роль у існуванні злочинності. Це комплекс явищ, які самі по собі не можуть породжувати злочинність, але створюють відповідні обставини для її виникнення, існування та розвитку.

Причини злочинності – об'єктивний зв'язок між явищами, одне з яких (причина) при існуванні відповідних умов породжує друге явище (наслідки).

Умови, що сприяють реалізації злочинного наміру – факти реальної дійсності, які безпосередньо не викликають злочинне діяння, але сприяють виникненню у особи бажання вчинити злочин.

Причини та умови злочинності *класифікуються* за наступними критеріями:

за рівнем – загальні щодо усієї злочинності як масового негативного явища; видові щодо різних видів злочинів (умисних, необережних, первинних, рецидивних, насильницьких, хуліганських, корисних, економічних, екологічних); індивідуальні щодо конкретних діянь передбачених КК України як злочини;

за природою виникнення – об'єктивні; об'єктивно-суб'єктивні; суб'єктивні. Перші два види незалежні від волі людини, тому не одразу усуваються, їх можливо нейтралізувати, блокувати, протистояти їх розвитку та криміногенному впливу;

за направленістю та механізмом дії: причини і умови, які детермінують формування особистості (формування мотивації до негативної поведінки); причини і умови, які сприяють скоєнню конкретного злочину;

за ознаками територіально-часової розповсюдженості: причини і умови, що діють постійно чи тимчасово (війна, окупація, міграція, землетрус, пожежа, повінь); діють на всій території держави чи окремих її регіонах або діють локально.

за глибиною дії причин та умов – головні (основні – економічна та політична нестабільність, урбанізація, відсутність соціального захисту), другорядні (не основні – сімейно-побутовий конфлікт, виробничий конфлікт);

за змістом – вони диференціюються відповідно до сфер суспільного життя: соціальні, економічної, політичної, ідеологічні, психологічні, моральні, екологічні, культурні, релігійні, етнічні та правові.

Поряд з наведеною існують і інші класифікації причин та умов злочинності.

Макет відповіді 10. Кримінологічні показники злочинності і

Основні кримінологічні показники злочинів підлягають кількісно-якісному вимірюванню.

Рівень злочинності – становить співвідношення кількості зареєстрованих злочинів та осіб, які їх вчинили в Україні у часово-просторовому вимірі (як правило за рік).

Оцінка розповсюдження злочинності передбачає не тільки визначення абсолютної кількості злочинів та злочинців, але і співвідношення вже отриманих даних з показниками чисельності населення, що дозволяє виявити *коефіцієнти злочинності* (інтенсивності чи активності).

Коефіцієнт злочинної *інтенсивності* називається її характеристика, яка вимірюється чисельністю скоєних злочинів з розрахунку на визначену кількість населення, наприклад 10 000 або 100 000 осіб.

$$K^i = KZ * 10\ 000 / N, \text{ де}$$

K^i – коефіцієнт злочинної інтенсивності;

KZ – кількість зареєстрованих злочинів на визначеній території (країна, область, місто) за певний період часу (рік);

N – чисельність населення, яке досягло віку, з якого настає кримінальна відповідальність (14 років і старше, відповідно до ст. 18, 22 КК України);

10000 – заздалегідь обумовлена кількість населення відповідного до якої проводиться розрахунок.

Коефіцієнт злочинної *активності* називається її характеристикою, яка вимірюється кількістю осіб, які вчинили злочини з розрахунку на визначену кількість населення (10 000 або 100 000 осіб).

$$K^a = KO^1 * 10\ 000 / N, \text{ де}$$

K^a – коефіцієнт злочинної активності;

KO – кількість осіб, які скоїли злочин на визначеній території за визначений період часу (рік);

N – чисельність населення, яке досягло віку, з якого настає кримінальна відповідальність (14 років і старше, відповідно до ст. 18, 22 КК України);

10000 – заздалегідь обумовлена кількість населення відповідно до якої проводиться розрахунок.

Структура злочинності визначається співвідношенням злочинів та осіб, що їх вчинили за ознаками (критеріями):

- кримінально-правового характеру (за родовим об'єктом (розділами КК України), ступенем тяжкості (ст. 12 КК України, формою вини (ст. 24, 25 КК України), формою співучасті (ст. 28 КК України), повторністю, сукупністю, рецидивом (ст. 32-34 КК України), мотивом, способом вчинення злочину, видами покарання (ст. 51 КК України);
- кримінологічного характеру (ознаки, які характеризують сфери суспільних відносин, адміністративно-територіальне поширення злочинності, галузі господарської діяльності, соціальні інститути суспільства);
- соціально-демографічного характеру (вік, стать, освіта, сімейний стан, наявність громадянства, місце реєстрації чи проживання, наявність роботи, спеціальності, наявність судимості).

Визначення питомої ваги окремого виду злочину чи різновиду злочинності (виходячи з кримінально-правових, кримінологічних та соціально-демографічних ознак) у загальній структурі злочинності розраховується за формулу:

$$C=U/V*100, \text{ де:}$$

U – показник об'єму окремого виду злочину чи різновиду злочинності на визначеній території за визначений період часу.

V – показник об'єму всієї злочинності на тій же території за той же період часу.

Характер злочинності – це питома вага особливо тяжких та тяжких злочинів у її структурі та осіб, які їх вчинили до загальної кількості вчинених злочинів та осіб, що їх скоїли. Таким чином, характер злочинності визначає ступінь її суспільної небезпеки, виходячи з частини у загальному

об'ємі злочинності особливо тяжких та тяжких злочинів, а також осіб, які їх скоїли.

Територіальне розподілення злочинності (*географія злочинності*). Цей показник дозволяє виявити різницю у кримінологічній характеристиці регіонів, регіональну специфіку злочинів (особливості, відмінності), що сприяє більш точному й ефективному реагуванні на злочинність у регіонах.

Ціна злочинності – цей показник злочинності, як правило, на практиці визначають виходячи з негативних соціально-економічних та соціально-психологічних наслідків злочинності.

Соціально-економічні наслідки – це збитки, нанесені (прямо або побічно) злочинною діяльністю та упущеною матеріальною винагородою, трати на законодавчу діяльність, утримання правоохоронних органів, здійснення процесуальних дій (свідки, експерти, перекладачі), утримання спеціальних установ та лікувальних закладів.

Соціально-психологічні наслідки – це порушення суспільного спокою, поява у громадян страху та почуття невпевненості. Злочинність викликає деградацію нації, спонукає нестійких громадян до скоєння злочинів. Ціна злочинності іноді може дорівнювати бюджету держави, а нанесені збитки не завжди можливо підрахувати матеріально.

Макет відповіді 11. Латентна злочинність, її види та методи визначення

Слово «латентний» походить від латинського «latens» і означає «прихований», «невидимий».

Латентна злочинність у *криміналістичному розумінні* – це сукупність не виявлених і не розкритих відповідними державними (правоохоронними) органами злочинів.

Латентну злочинність у *кримінально-процесуальному аспекті* становить сукупність злочинів, вчинення яких не спричинило юридичних наслідків – порушення і вирішення справи в порядку кримінального судочинства.

Латентна злочинність у *кримінологічному* аспекті – це сукупність фактично вчинених, однак не виявлених або таких, що внаслідок інших певних обставин не стали відомими правоохоронним і судовим органам, злочинів, відомості про які у зв'язку з цим не відображуються в офіційній кримінально-правовій статистичній звітності.

Латентна злочинність – злочинність, яка не виявлена, невідома судовим та правоохоронним органам і відповідно не відображена у офіційній кримінально-правовій статистиці.

Класифікація латентної злочинності проводиться здебільшого за двома критеріями:

- за механізмом утворення, залежно від обставин, внаслідок яких злочини залишилися незареєстрованими, а відповідно їй не знайшли оцінки з боку держави як протиправного діяння (природна, штучна, латентність суміжних ситуацій);
- за рівнем латентності окремих видів злочинів (низькі, середні, високі).

Методи виявлення латентної злочинності:

- співставлення різних статистичних показників (порівняння даних кримінальної статистики з кількістю адміністративних дисциплінарних правопорушень, цивільно-правових деліктів, а також порівняння з іншими статистичними звітами, у т.ч. і недержавних та громадських організацій);
- аналіз скарг, заяв, листів, які надходять до правоохоронних органів, повідомлення засобів масової інформації;
- вивчення суспільної думки, експертна оцінка при опитуванні фахових спеціалістів, повідомлення з медичних закладів.

Причини латентної злочинності – сукупність обставин соціального, історичного, технічного, кадрового, організаційно-управлінського, командно-адміністративного, матеріального, правового, соціально-психологічного та іншого характеру, що заважають її виявленню (встановленню), розкриттю у повному обсязі, реєстрації кримінальних проваджень та обліку кримінальних правопорушень.

Заходи зниження рівня латентності відповідно до сфер суспільного життя можливо класифікувати: заходи у

сфері виховання громадян; заходи в соціальній сфері; заходи у правоохоронній сфері; заходи у державно-політичній сфері; заходи у сфері нормотворчої діяльності.

Макет відповіді 12. Особа злочинця та її кримінологічне вивчення

Особа злочинця – сукупність соціально-демографічних, психофізіологічних та морально-правових якостей, які через зовнішні умови впливають на злочинну поведінку.

Особа, яка скоїла кримінально каране діяння у кримінальному праві вивчається як «суб'єкт злочину», у кримінальному процесі - «підозрюваний», «обвинувачений», «підсудний», у кримінально-виконавчому праві - «засуджений». У праві всі зазначені особи мають правовий статус

У кримінології особа злочинця розглядається з позицій *системно-структурного аналізу* у сукупності соціально-демографічних, кримінально-правових та психологічних характеристик

Соціально-демографічна характеристика охоплює: вік, стать, рівень освіти, сімейний стан, професійну приналежність, рівень матеріального забезпечення, місце проживання або його відсутність.

Кримінально-правова характеристика охоплює: ступінь тяжкості вчиненого злочину, мотивацію злочинну, рецидив, форму вини тощо. Крім того така характеристика визначає кримінальну активність (притягнення до адміністративної відповідальності); ступінь вини (час формування злочинних намірів і об'єм їх реалізації); мотив злочину (характер і ступінь низинних спонукань); відношення особи до скоєного злочину (явка з повинною, повне каяття); моральний стан злочинця (вживання алкоголю, наркотиків); роль при скоєнні злочину (пособник, виконавець, особливо активний учасник, організатор, керівник злочину); виробничу характеристику; соціальну активність; побутову характеристику; заслуги перед державою і суспільством; психофізичний статус; поведінку

його після скоєння злочину (відбування покарання).

Морально-психологічна характеристика охоплює: інтелектуальні й вольові якості особи; відношення суб'єкта злочину до моральних цінностей, трудових обов'язків, чужої власності, родини, дітей, оточуючого середовища.

Макет відповіді 13. Класифікація особи злочинця

Класифікація особи злочинця залежить від:

1) Характеру та змісту мотивації, стійкості криміногенної направленості:

- з негативним та зневажливим відношенням до людської особи та її важливішим благам;
- з корисливою направленістю;
- з антисоціальною поведінкою щодо своїх громадянських та суспільних обов'язків;
- з легковажним сприйняттям законів.

2) Глибини та стійкості криміногенної мотиваційної направленості:

- випадкового злочинця – який вперше скоїв злочин у результаті випадкового збігу обставин;
- ситуативного злочинця – який вперше скоїв злочин під впливом несприятливих умов;
- нестійкого злочинця – який вперше скоїв злочин та допускав і раніше скоєння правопорушень, аморальних вчинків і, в цілому, що характеризується негативно;
- рецидивного злочинця – що неодноразово вчиняв злочини, у тому числі маючи судимість;
- особо злісного злочинця – що вчинив злочини у складі організованих груп.

Існує інший підхід до класифікації особи за ступенем суспільної небезпеки та об'єктивних умов ситуації: послідовно-кримінальний тип; ситуативно-кримінальний тип; ситуативний тип; випадковий тип.

Вищеозначена класифікація є умовною, адже окремі злочинці не вписуються у вищеозначені критерії. Так, існує білокомірцевий тип, бюрократичний тип злочинця тощо.

Макет відповіді 14. Механізм злочинної поведінки

Механізм злочинної поведінки включає мотивацію скоєння злочину, планування (якщо злочин носить умисний характер), реалізація умислу (виконання) та суспільно небезпечні наслідки (особистого, майнового характеру).

Мотивація включає процес виникнення, формування мотиву злочинної поведінки та шляхи його реалізації. Мотив - це внутрішнє відчуття, бажання, яке підкріплюється потребами у вчиненні певних дій у конкретній ситуації. При прийнятті рішення щодо скоєння злочину відбувається прогнозування можливих наслідків, реалізація бажання, вибір засобів.

За характером скоєного злочину *мотивацію* можливо *класифікувати* як:

- негативного та зневажливого відношення до людської особистості;
- корисно-власних тенденцій;
- індивідуального і негативного відношення до різних соціальних інститутів та проблем, своїх громадянських, сімейних та інших обов'язків;
- легковажного, безвідповідального, недбалого відношення до вимог суспільної моралі.

Стадії мотивації та прийняття рішення можуть включати такі заходи, які законом про кримінальну відповідальність не кваліфікуються як злочин. Зокрема, особа, яка планує скоїти крадіжку у великих розмірах, влаштовується на роботу де планується вчинити злочин.

Після прийняття рішення настає стадія його виконання. При цьому, фактична реалізація рішення може відрізнитись від запланованого варіанту (від охорони об'єкту, поведінки потерпілого та інше).

З точки зору причинності, злочин має розглядатись, як результат взаємодії особистості злочинця та зовнішньої конкретної ситуації. У дорослої людини всі соціально-вагомні впливи зовнішнього оточення проходять через усвідомлення

та особисті якості. У неповнолітнього злочинця суттєву роль відіграє кримінальне оточення та виховання.

До *позитивних факторів*, що впливають на формування злочинної активності відносять: вплив родини, однолітків, друзів, трудового та освітянського колективів; виховне сприяння, формуванню у дитини моральних принципів та способів поведінки.

До *негативних факторів*, які впливають на формування злочинної активності відносяться: аморальні форми поведінки у родині (скандали, бійки, пияцтво, деспотизм); відсутність контакту з дітьми; безпритульність.

Криміногенна ситуація у механізмі конкретного злочину - подія або стан, який сприяє особі у прийнятті рішення щодо скоєння злочину.

Витоки виникнення криміногенної ситуації: заздалегідь було створено самим злочинцем; створено ним, але не навмисно; виникло у результаті аморальних та незаконних дій інших осіб; викликано стихійними силами природи; виникло через випадкові обставини.

Макет відповіді 15. Запобігання злочинності та класифікація запобіжних заходів

Запобігання злочинності – це комплексна діяльність державних органів і громадських організацій, спрямована на покращення суспільних відносин, з метою усунення, нейтралізації негативних явищ, що детермінують злочинність, мінімізації наслідків протиправної поведінки та утримуванні її на соціально прийнятному рівні.

Система запобіжних заходів націлена на: виявлення та усунення причин злочинності, окремих її видів, а також умов, які їм сприяють; виявлення у структурі населення груп підвищеного кримінального ризику; виявлення осіб, поведінка яких вказує на сформовану мотивацію до вчинення злочинів та здійснення корегуючого або стримуючого впливу.

Заходи запобігання злочинності можливо класифікувати за різними критеріями.

1) За рівнем:

- *загальні* заходи запобігання і протидії злочинності спрямовані на вирішення політичних, соціально-економічних, духовних, моральних, етичних проблем;
- *спеціальні*, які безпосередньо направлені на боротьбу зі злочинністю);
- *індивідуальні* заходи здійснюються у ранньому (профілактичному) та постпенітенціарному режимах.

2) За змістом:

- *політичні*, які направлені на стабілізацію ситуації;
- *соціально – економічні*, що направлені на зниження рівня безробіття, стабілізацію економіки, оздоровлення населення (зменшення рівня наркоманії, алкоголізму, проституції);
- *нормотворчі* - розробка нормативно-правової бази спрямованої на регулювання діяльності із запобігання та протидії злочинності, усунення прогалин та протиріч у законодавстві

3) *Залежно від об'єкту впливу* превентивні заходи спрямовані на усунення причин та умов, які: породжують злочинність в цілому; породжують окремі види злочинів; породжують конкретні злочини.

4) *Залежно від характеру* профілактичного впливу виділяють:

- заходи примусу (особистого, майнового, технічного характеру);
- заходи переконання (починаються у сім'ї, продовжуються у суспільстві);
- заходи адресної соціальної допомоги (лікування, соціальна реабілітація, працевлаштування, надання соціального житла).

Окремим напрямом запобігання виступає *віктимологічна профілактика*.

Запобіжна діяльність ґрунтується на *засадах*: демократичності; законності; соціальній справедливості та гуманізмі; науковій обґрунтованості; доцільності.

Суб'єктами профілактики виступають державні та недержавні установи.

Макет відповіді 16. Система запобігання злочинності.

Система запобігання злочинності складається із наступних елементів:

- *об'єктів запобігання* (сукупності криміногенних факторів, які детермінують злочинність (причини та умови); суспільство у цілому; окремі групи населення та особи схильні до скоєння злочину;

- *суб'єктів запобіжної діяльності* (органів, установ, закладів та осіб, що беруть участь у процесі запобігання злочинності).

Суб'єкти запобігання поділяються на *спеціалізовані* та *не спеціалізовані*.

Спеціалізовані, до яких відносяться: державні органи та недержавні організації, фонди різних рівнів; службові та посадові особи, які беруть участь у боротьбі зі злочинністю; установи, в діяльності яких основною функцією виступає попередження злочинності (органи внутрішніх справ, пенітенціарні установи, фіскальні служби, органи прокуратури (з координаційною діяльністю), законодавчі та виконавчі органи);

Не спеціалізовані – сукупність органів, установ, закладів, громадян, у функції яких не входить боротьба зі злочинністю, але профілактична діяльність ними здійснюється у зв'язку з виконанням своїх основних функцій (медичні установи, заклади освіти).

Протягом етапу виявлення, моніторингу та прогнозування причин і умов злочинності необхідно, щоб інформація, яка доходить до суб'єкта, була достовірною, повною, чіткою, науково обґрунтованою.

Суб'єкт у свою чергу має володіти знаннями щодо розробки та використання методик з питань *перевірки* відповідності отриманої інформації, методами *обробки* отриманої інформації, *узагальнення*, *інтерпретування* (пояснення числових показників). За результатами аналізувати закономірності розвитку подій, прогнозувати їх на майбутнє (*моделювати*).

Макет відповіді 17. **Правове регулювання та інформаційне забезпечення запобігання злочинності**

Правове регулювання запобігання злочинності полягає у нормативному закріпленні (у законах та інших нормативних актах) превентивної діяльності інститутів держави і суспільства.

Значення *кримінального права* щодо правового регулювання попередження злочинності полягає у тому, що саме у цій галузі нормативно закріплено коло діянь, заборонених до вчинення під загрозою застосування кримінальної відповідальності. Нормами кримінального права регулюють систему покарань, порядок і умови їх призначення, звільнення від покарання, встановлюється певний правовий режим для засуджених, а також звільнення від кримінальної відповідальності та покарання.

Юридичне обґрунтування заходів індивідуального запобігання рецидиву злочинів здійснює кримінально-правовий інститут судимості. Превентивний ефект кримінально-правових норм досягається також за допомогою їх впливу на правосвідомість громадян.

Процес виконання покарань, закріплений нормами кримінально-виконавчого права, сприяє запобіганню злочинності.

Важливу роль у правовому регулюванні попередження злочинності відіграють норми адміністративного права. Яскраво виражену кримінологічну функцію виконують адміністративно-правові засоби боротьби з пияцтвом, наркоманією, проституцією, порушеннями правил торгівлі, екологічними правопорушеннями та інші.

Право є ефективним регулятором соціального розвитку всіх суспільних відносин, включаючи ті, що складаються у сфері запобігання злочинності.

Превентивний ефект має виховна функція права, яка виражається у впливі юридичних засобів на свідомість людей,

сприяє формуванню у них поваги до закону, звички дотримуватися його вимог. Роль права відносно сфери соціального життя полягає і в тому, що нормативно закріплює оптимальний, відповідний суспільним потребам та інтересам порядок здійснення заходів попередження злочинності на спеціально-кримінологічному рівні.

Організація запобіжної діяльності неможлива без її всебічного та якісного інформаційного забезпечення (зовнішнього та внутрішнього характеру).

Макет відповіді 18. Віктимологія: поняття, види

Віктимологія (victima) – це самостійний напрям у кримінології, що досліджує характер і поведінку жертви злочину, її зв'язок зі злочинцем на різних стадіях злочину та після його вчинення.

Віктимологія вивчає: морально-психологічні та соціальні характеристики жертв злочинів; відносини, що зв'язують злочинця з потерпілим; криміногенні ситуації, які передують та супроводжують злочин; поведінку людини (окремих груп населення), яка за своєю природою може бути не тільки злочинною, але і віктимологічною (ризикованою, необачною, легковажною, розпущеною, провокаційною, небезпечною); віктимологічну профілактику; процеси віктимізації.

Віктимність – це схильність особи при визначених обставинах стати жертвою злочинів, але не всіх, а як правило, конкретних видів.

Віктимізація – процес та результат перетворення в жертву злочину конкретної особи або групи осіб, пов'язаних з характеристиками їх (його) особи, які сприяють конкретній життєвій ситуації, нанесення їм (йому) протиправним актом фізичної, майнової, моральної шкоди.

Віктимізація може бути: *індивідуальною; груповою; видовою; масовою.*

Макет відповіді 19. Віктимологічна профілактика та віктимологічна політика

Віктимологічна профілактика - це специфічна діяльність соціальних інститутів, спрямована на виявлення, усунення або нейтралізацію чинників, обставин, ситуацій, що формують віктимну поведінку та обумовлюють вчинення злочинів; виявлення груп ризику і конкретних осіб з підвищеною віктимністю і вплив на них з метою відновлення або активізації їх захисних властивостей, а також розробка та вдосконалення спеціальних засобів захисту громадян від злочинів та подальшої їх віктимізації.

Принципи віктимологічної профілактики: законність, соціальна справедливість, економічна доцільність, комплексність.

Рівні віктимологічної профілактики:

загально-соціальний рівень – включає заходи, пов’язані з вирішенням соціальних, економічних, політичних, культурних проблем, що можуть сприяти кримінальній віктимізації суспільства;

спеціальний рівень – здійснення державними органами, громадськими об’єднаннями, громадянами заходів, спрямованих на недопущення реалізації віктимних рис особи або групи осіб;

індивідуальний рівень - це заходи індивідуальної профілактичної діяльності.

Об’єктом загальної віктимологічної профілактики є населення України та особи, які проживають на її території, як потенційні жертви злочинів.

Об’єктом індивідуальної віктимологічної профілактики є особи, які мають підвищену віктимність до конкретних злочинів (крадіжки, шахрайства).

Відповідно до рівня і об’єктів формується система суб’єктів віктимологічної профілактики злочинів

Суб’єктами віктимологічної профілактики виступають державні органи, громадські та приватні організації, службові

й посадові особи та громадяни, які здійснюють превентивну діяльність.

Віктимологічна політика – складова загальнодержавної політики держави, яка спрямована на створення умов безпечного суспільства, всебічний, відповідальний захист віктимогенної категорії осіб, компенсацію та відшкодування жертвам злочину.

Основними *напрямами віктимологічної політики* мають бути:

- використання суспільних можливостей, органів місцевого самоврядування, релігійних організацій задля зниження рівня кримінальних загроз населення;
- координація співпраці відповідних суб'єктів віктимологічної профілактики держави, недопущення послаблення цієї роботи;
- неухильне забезпечення притягнення правопорушників до встановленої законом відповідальності;
- справедливе підтримання та відповідальний захист жертви злочину-активізація роботи з потенційним віктимогенним населенням (діти, особи похилого віку, інваліди, маргінальна частина населення та інші);
- додержання та виконання міграційного законодавства;
- забезпечення врахування особистісних якостей потерпілого при вирішенні судом питання щодо кримінального покарання винної особи;
- створення фінансової підтримки для виконання віктимологічних заходів.

Макет відповіді 20. Кримінологічна характеристика окремих видів злочинності

Злочинність має системно-структурний характер. Її виділення дозволяє якісно характеризувати злочинність у часі та просторі.

Види злочинності - це сукупність злочинів, виділених на основі одного або декількох критеріїв (злочинність

неповнолітніх, корислива, насильницька злочинність, екологічна, економічна, політична злочинність).

Кримінологічна характеристика лежить в основі класифікації схожих видів (груп) злочинів. Ціль такої класифікації - розробка рекомендацій щодо поглибленого вивчення видів (груп) злочинів та розробки, на підставі отриманих досліджень, найбільш ефективних заходів профілактики.

Систематизація злочинів у Особливій частині Кримінального Кодексу передбачає їх групування у двох блоках: *за ознаками*, які є основою щодо класифікації (організована, професійна, рецидивна, неповнолітніх, небережна, жіноча) або якщо ознаки співпадають, то *за пріоритетним значенням* (економічна; екологічна; військова).

У перший блок можливо об'єднати злочинність та інші. Підґрунтям щодо такого класифікаційного об'єднання є: особливості профілактики; особливості особи злочинця; причини злочинів та інше.

У другий блок об'єднується злочинність та інші. Для цієї класифікації пріоритет має: об'єкт злочину; соціальна сфера діяльності; причини; мотивація та інше.

Кримінологічна класифікація злочинів, проблеми виділення та вивчення окремих видів злочинності. Систематизація злочинів у Особливій частині КК України за ознаками та пріоритетним значенням. Основи класифікації видів злочинів.

Загальні питання виділення видів злочинності за певними критеріями.

Співвідношення злочинів за ступенем тяжкості: особливо тяжких злочинів, тяжких злочинів, злочинів середньої тяжкості та невеликої тяжкості (ст. 12 КК України).

Співвідношення видів злочинів за об'єктом злочинного посягання (відповідно до розділів Особливої частини КК України). Співвідношення видів злочинів за мотивацією (корисливі, корисливо-насильницькі, сексуальні тощо).

Співвідношення видів злочинів за віковими, гендерними ознаками.

Виділення окремих видів злочинності за ступенем стійкості злочинних зв'язків та рівнем злочинної спеціалізації (рецидивна злочинність, професійна злочинність, організована злочинність).

Виділення окремих видів злочинності за формою вини: умисна та необережна злочинність (ст. ст. 24, 25 КК України).

Макет відповіді 21. Кримінологічна характеристика політичної злочинності та її зв'язок з державою

Кримінологічна характеристика політичної злочинності та її зв'язок з державою. Виникнення «білокомірцевої злочинності» (вперше такий тип було виявлено та виокремлено у 30х роках минулого століття Е. Сазерлендом).

Політична злочинність – сукупність злочинів, що пов'язані з питаннями влади у державі, державного устрою, політичного режиму.

Прикриваючись політичною мотивацією діють реальні кримінальні злочинці, які під дахом політичних лозунгів скоюють звичайні крадіжки (ст. 185 КК), пограбування (ст. 186 КК), розбої (ст. 187 КК), хуліганські дії (ст. 296 КК) та інше.

Політичний злочинець може скоювати злочини насильницького характеру, зокрема, вилучення (за його думкою) незаконно придбаного майна. З одного боку він стає загально-кримінальним злочинцем, а з другого - має політичну мотивацію.

Разом з тим, за політичними мотивами здійснюються і специфічні злочини, пов'язані з захопленням влади, державною зрадою, фальсифікацією виборів, вбивством неприйнятних політичних діячів.

Наприклад, деякі розділи Кримінального кодексу України можливо віднести до злочинів з політичними мотивами – «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян», «Злочини у сфері службової діяльності та

професійної діяльності, пов'язаних з наданням публічних послуг».

Ознаками особи політичного злочинця є:

- відкритість політичних намірів;
- оспорювання існуючих, легітимних норм;
- прагнення до зміни встановлених норм прав та моралі;
- безкорисна мотивація, відсутність особистого інтересу.

Класифікація політичної злочинності можлива за різними критеріями: за мотиваційною спрямованістю (наприклад, злочин з метою руйнування державного устрою, конституційного правопорядку); з урахуванням функціонування державного механізму, органів держави, діяльності його службових та посадових осіб, його символіки.

У *першому випадку* до політичної злочинності відносяться злочини проти основ конституційного ладу та безпеки держави (ст.ст.109, 110 КК України). Але до нього можуть відноситись і комп'ютерні, конституційні, терористичні діяння, скоєні із нанесенням шкоди зовнішній безпеці для зміни конституційного ладу.

У *другому випадку* політична злочинність охоплює наведені злочини у сукупності з іншими. Відповідно до КК України - це діяння проти державної влади, інтересів державної служби, деякі злочини проти правосуддя.

Макет відповіді 22. Корупція як негативне соціально-правове явище злочинності

Корупція – це негативне явище, що виступає індикатором здоров'я суспільства. Нажаль, жодне суспільство, навіть найбільш цивілізоване та економічно розвинене не може констатувати факт відсутності корупційних правопорушень.

Корупція – явище, що сягає у давнину. Так само людство намагається знайти причини і засоби обмеження корупції.

Термін корупція походить від сполучення латинських слів «correi» - обов'язкова причетність кількох представників

однієї із сторін до однієї справи та «гумпере» порушувати, зламувати, пошкоджувати, скасовувати. Самостійний термін «согумпере» - передбачає участь у діяльності кількох осіб, мета яких полягає у псуванні, руйнації, пошкодженні нормального розвитку судового процесу або управління справами суспільства.

Всезагальне невдоволення рівнем корумпованості у суспільстві та державі сприяє укріпленню суспільних зв'язків. Більш того, корупційна поведінка, дозволяє кожному члену суспільства пересвідчитись у власній відповідності моральним стандартам.

Політологи вважають, що корупція стала головною політичною проблемою сучасності. Корупція і влада – антагоністи: корупція, як соціальна корозія деформує державні структури, а влада, в свою чергу, прагне знищити корупцію.

Корупція - використання особою, зазначеною у Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р., наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Основні підходи до розуміння сутності корупції можливо звести до наступного: корупція – підкуп-продажність державних службовців; корупція – зловживання владою чи службовим становищем вчинене в будь-яких особистих інтересах чи в інтересах третіх осіб; корупція - використання службових повноважень, посади, авторитету наданої влади для задоволення особистого інтересу чи інтересу третіх осіб; корупція розглядається як ознака організованої злочинності.

До *суб'єктів корупційних правопорушень* згідно із Законом України «Про запобігання корупції» віднесено:

1) осіб, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, Віце-прем'єр-міністри України, Міністри, інші керівники центральних

органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби Безпеки України, Генеральний Прокурор України, Голова Національного банку України, Голова Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови;

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби;

г) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, члени, дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, службові особи секретаріату цієї Комісії, Голова, заступник Голови, секретарі секцій Вищої ради юстиції, а також інші члени Вищої ради юстиції, народні засідателі і присяжні (під час виконання ними цих функцій);

д) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, державної кримінально-виконавчої служби, податкової міліції, особи начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту;

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи;

є) члени Національного агентства з питань запобігання корупції;

ж) члени Центральної виборчої комісії;

з) посадові та службові особи інших державних органів,

органів влади Автономної Республіки Крим;

2) осіб, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом);

3) осіб, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією.

Макет відповіді 23. Формування та основні засади запобігання і протидії корупції

Національне агентство з питань запобігання корупції (Національне агентство) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

До *повноважень* Національного агентства згідно із Законом України «Про запобігання корупції» належать:

1) проведення аналізу: стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції; статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції;

2) розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу,

координації та оцінки ефективності виконання Антикорупційної стратегії;

3) формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів з цих питань;

4) організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;

5) здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб;

6) здійснення співпраці із особами, які добросовісно повідомляють про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону (викривачі), вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх прав, у зв'язку з таким інформуванням;

7) інформування громадськості про здійснювані Національним агентством заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції;

8) залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики;

9) координація виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями в межах своєї компетенції;

10) інші повноваження, визначені законом.

Засади запобігання та протидії корупційній діяльності реалізуються шляхом застосування норм матеріального та процесуального права у різних сферах суспільного життя з метою подолання корупції в державі та суспільстві.

Засади запобігання та протидії корупційній діяльності реалізуються шляхом застосування норм матеріального та процесуального права у різних сферах суспільного життя з

метою подолання корупції в державі та суспільстві. До них належать: *принцип* законності та верховенства права; *принцип* комплексного здійснення правових, соціально-економічних, інформаційних та ін. заходів; *принцип* пріоритетності запобіжних заходів; *принцип* невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; *принцип* відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; *принцип* участі громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції, державного захисту осіб, які надають допомогу у здійсненні таких заходів; *принцип* забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків, шкоди завданої корупційними правопорушеннями

Макет відповіді 24 Кримінологічна характеристика злочинності і жінок.

Злочинність жінок – суспільно небезпечне динамічне явище, яке складається з сукупності злочинів, що вчиняються особами жіночої статі в Україні чи окремих її регіонах за певний період часу та має певні закономірності й особливості.

Особливості жіночої злочинності проявляються крізь соціально-демографічні та кримінально-правові ознаки. А саме: відносно невелика питома вага від загальної злочинності; менша суспільна небезпека вчинюваних злочинів. Проте, ця тенденція змінюється, оскільки збільшується кількість тяжких злочинів, які вчиняють жінки, і підвищується їх кримінальна роль у змішаній злочинності; меншими стають показники (порівняно з чоловіками), найбільш розповсюджених злочинів; вищим є рівень освіти.

Від злочинності чоловіків (яка домінує практично в усіх показниках загальної злочинності) злочинність жінок відрізняється: кількісними показниками, особливостями структури і характеру злочинів, роллю жінок у злочинах, вчинених у співучасті, засобами і знаряддями вчинення злочинів, мотивацією, рівнем рецидиву та ін.

Макет відповіді 25. Причини злочинності жінок

Детермінація злочинності жінок – сукупність негативних явищ об'єктивного та суб'єктивного характеру, що обумовлює злочинну активність частини жінок.

У теоретичному аспекті детермінація цього виду злочинності обґрунтовується моралістичним, антропологічним (біологічним) і соціологічним підходами.

Моралістичний підхід ґрунтується на тому, що жінка ще з прадавніх часів здатна до скоєння будь-якого злочину.

Антропологічний (біологічний) підхід пояснював причину нерівноцінності жінки крізь призму її біологічних особливостей.

Соціологічна теорія визнає домінування соціальних факторів, що виявляються у соціально-рольових ознаках жінок, у детермінації їх злочинної поведінки.

Детермінація злочинності жінок пов'язана з: соціально-політичною ситуацією в країні; трудовою діяльністю жінок; сімейним життям і побутовою сферою; деформацією морально-етичних та культурних цінностей; пропагандою пріоритетності чоловічих рис над жіночими та сфер їх діяльності.

Формування чоловічих рис у характері жінок спонукає до безладного статевого життя, неконтрольованої агресії, паління, зловживання алкоголем, вживання наркотиків. Криміногенним фактором жіночої злочинності є також конфлікти у родині, зростання яких сприяє зайнятості жінки у суспільному виробництві.

Причини злочинності жінок пов'язані з *економічними, політичними, соціальними, особистісними* факторами та обумовлюються:

- кризою у соціально-економічній сфері;
- політичною нестабільністю;
- недоліками у діяльності із запобігання та протидії злочинності жінок;
- неефективною системою ресоціалізуючих заходів;

- низьким профілактичним впливом на суспільно неприйнятну поведінку частини жінок;
- зростаючою активністю жінок у різних сферах;
- послабленням впливу соціальних інститутів суспільства на формування норм, цінностей, потреб;
- зниженням соціального контролю;
- зростаючим впливом фонових явищ (наркоманії, статевий розбещеності, алкоголізму, проституції, бродяжництва, жебрацтва жінок).

Макет відповіді 26. Запобігання жіночій злочинності

Запобігання злочинності жінок – багаторівневий комплекс заходів превентивного характеру, спрямований на усунення або нейтралізацію негативних явищ та процесів, що її детермінують

Запобігання злочинності жінок є частиною загальної превенції злочинності, яке здійснюється на загально-соціальному та спеціально-кримінологічному рівнях.

Загально-соціальний запобіжний рівень охоплює комплекс стратегічних соціально-економічних та культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток і вдосконалення суспільних відносин, поліпшення суспільного благополуччя, утвердження загальнолюдських цінностей.

Спеціально-кримінологічний рівень запобігання злочинам жінок становить сукупність заходів спрямованих на скорочення рівня, інтенсивності злочинних проявів, стабілізації криміногенної ситуації у державі, недопущення рецидиву, виправлення та ресоціалізацію жінок, які скоїли злочини, та запобігання їх вчиненню.

Спеціальний рівень запобігання, неодмінно, охоплює *попередження рецидиву* злочинів жінок. На цьому рівні здійснюється корегуючий, перевиховний вплив, контроль і соціальна допомога жінкам, які вчинили злочин, нейтралізація факторів соціального середовища, що детермінували вчинення злочину.

Особливе місце у запобіганні та протидії рецидиву злочинності жінок займає ефективна, адресна система заходів спрямована на ресоціалізацію засуджених жінок, відновлення втрачених чи деформованих соціальних зв'язків, вирішення проблем трудового, побутового та іншого влаштування після звільнення з місць позбавлення волі.

Суб'єктами запобіжного впливу виступають органи внутрішніх справ, слідчі, прокурори, судді, соціальні органи, центри допомоги і соціальної реабілітації, органи охорони здоров'я, сім'я, органи освіти, які спрямовують свою діяльність на виявлення і усунення несприятливих умов формування особистості жінок, оздоровлення мікросередовища, у якому вони перебувають, корекції їх поведінки, а також потреб, інтересів і поглядів жінок.

Макет відповіді 27. Кримінологічна характеристика рецидивної злочинності

Рецидивна злочинність – вид злочинності в країні або окремих її регіонах, як відносно масове, історично мінливе, соціально-правове явище, що включає сукупність злочинів, вчинених у певний проміжок часу на певній території особами, які раніше скоювали злочини.

Рецидив злочинів – сукупність передбачених кримінальним законом суспільно небезпечних діянь, які послідовно вчиняються однією і тією ж особою після судимості за попередній злочин.

У спеціальній і навчальній літературі розрізняють три основні види рецидиву: кримінально-правовий, кримінологічний та пенітенціарний.

Кримінально-правовий рецидив базується на факті вчинення суспільно небезпечного діяння (злочину) за наявності судимості за інше злочинне діяння.

Кримінологічний рецидив полягає у неодноразовості вчинення злочинного діяння та охоплює злочини, вчинені особами зі знятою чи погашеною судимістю, які мають

судимість, ті що відбувають кримінальні покарання, до яких за раніше вчинений злочин покарання не застосовувалося з різних причин.

Пенітенціарний рецидив виникає тоді, коли особа не в перше відбуває покарання у вигляді позбавлення волі.

Ознаки рецидивної злочинності і полягають у наступному:

- підвищена суспільна небезпека;
- вчинення особою двох та більше злочинів у різні часи;
- достатньо велика розповсюдженість та стійкість;
- особлива сфера кримінальних інтересів злочинців та тяжкість вчинених ними злочинів.

У кримінологічній літературі виділяють наступні типи рецидивістів.

Рецидивісти антисоціального типу –злочинці із підвищеною суспільною небезпекою, для яких характерна висока кримінальна активність і найбільш стабільна поведінка (особливо небезпечні рецидивісти, професіонали, рецидивісти-гастролери);

Рецидивісти асоціального типу – особи, яким властива фактична деградація, втрата нормальних соціальних зв'язків і відносин.

Рецидивісти ситуативного типу характеризуються нестійким ставленням до соціальних цінностей, відсутністю міцних етичних засад, переважанням соціально-негативних якостей.

Класифікація рецидиву злочинів можлива за наступними критеріями.

За характером скоєних злочинів рецидиви поділяють на: 1) загальний (винний вчиняє різnorідні за характером посягання, зокрема, пограбування, зґвалтування, крадіжки та інші); 2) спеціальний (особа скоює однорідні за характером злочини, зокрема, повторну крадіжку (ст. 185 КК), хуліганство (ст. 296 КК), контрабанду (ст. 201 КК), торгівлю людьми (ст. 149 КК)).

З урахуванням *кількості злочинних діянь (дія, бездіяльність)*, скоєних одною і тією ж особою, виділяють рецидив: 1) повторний; 2) неодноразовий.

За *особливість ями особи рецидивіст* а виділяють:

1) жіночий рецидив; 2) рецидив неповнолітніх.

Макет відповіді 28. Причини рецидивної злочинності та її запобігання

До причинного комплексу (*причин і умов*) рецидивної злочинності можливо віднести наступні:

- перехід країни до ринкових відносин;
- груповий вплив «зараження», як правило, пов'язаний з відновленням колишніх або встановленням нових контактів в установах, які виконують покарання, або у сфері побуту і дозвілля з іншими особами;
- порушення принципу диференціації та індивідуалізації покарання, його виконання;
- криміногенна дія призначення покарання, яке не відповідає ступеню суспільної небезпеки особи, як і незавершеності виконання покарання внаслідок необґрунтованого застосування амністії, недостатнього і недиференційованого використання режиму та інших засобів виправлення і перевиховання засуджених, недостатнього використання кримінально-правових заходів боротьби зі злочинами у середовищі засуджених, неякісної підготовки до звільнення, коли увага засудженого зосереджується майже виключно на обов'язках відносно себе самого, а не на власному обов'язку довести справами своє виправлення оточуючим;
- невчасність або недостатність заходів соціальної адаптації після відбування або призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі.
- розпад системи працевлаштування і побутової допомоги відповідному контингенту;
- недоліки в діяльності кримінально-виконавчих установ.

Макет відповіді 29. *Запобігання рецидивній злочинності*

Запобіганням рецидивним злочинам сприяє дієва соціальна допомога особам, звільненим з місць позбавлення волі.

Головна проблема виникає у забезпеченні житлом, особливо тих, хто втратив сім'ю за час перебування у в'язниці.

Потребує вирішення питання працевлаштування.

Заходи запобігання рецидивної злочинності пов'язані з: удосконаленням правоохоронної діяльності;

- ефективною діяльністю органів дізнання, досудового слідства та суду щодо призначення покарань;
- удосконаленням системи виконання покарань;
- ефективною, системною роботою з рецидивно-небезпечним контингентом після відбуття покарання;
- ефективною координацією зусиль органів кримінально-виконавчої системи й органів місцевого самоврядування, державних і громадських організацій щодо соціальної реабілітації засуджених;
- тісною взаємодією державних органів виконання покарань із представниками різних конфесій щодо організації релігійного виховання засуджених;
- ефективною профілактикою психічних захворювань, алкоголізму та наркоманії серед населення;
- удосконаленням кримінального законодавства і судової практики, підвищенням ефективності кримінального покарання.

Перспективна ідея впливу релігійних установ на деградованих рецидивістів. Милосердя та можливість сповідання, бути сприйнятим – все це дозволяє релігії бути дієвим інструментом попередження рецидивних злочинів.

Макет відповіді 30. *Поняття та загальна
характеристика професійної злочинності*

Кримінальний професіоналізм – це різновид злочинного діяння, яке є для суб'єкта джерелом існування, потребує необхідних знань і навиків щодо досягнення кінцевої цілі та можливість контактувати з антисуспільним середовищем.

Професійна злочинність – це вид злочинності, який характеризується стійкою злочинною діяльністю її учасників, що виступає основним джерелом їх доходу і вимагає спеціалізації знань, навиків, умінь (способів і засобів здійснення злочинів), а також належністю злочинців, які мають відповідну спеціалізацію, до відносно замкнутого та ієрархічного кримінального середовища і субкультури.

Професійна злочинна діяльність *відрізняється* від іншої кримінальної діяльності тим, що у її учасника формуються певні знання, практичні вміння і навички, іноді доведені до автоматизму, що забезпечує оптимальне досягнення мети за найменшого ризику викриття. Злочинці-професіонали ретельно готують злочини, вміло обирають місце, час і способи їх вчинення, оснащуються за необхідності знаряддям злому та іншими технічними засобами. Злочинний досвід включає також знання методів оперативно-розшукової діяльності, розкриття злочинів, способів ухилення від відповідальності, вміння протистояти правоохоронним органам.

Особлива *небезпека* професійної злочинності полягає у тому, що це найбільш стійкий щодо антикримінального впливу тип злочинної діяльності.

На професійну злочинність впливають три групи факторів, які її детермінують. Це: **соціально-економічні** (нестабільна ситуація у фінансовому секторі, безробіття, соціальна напруга у суспільстві); **морально-духовні** (спокійне відношення суспільства до професійної злочинності); **організаційні** (відсутність публічного контролю

за діяльністю професійних керівників, неналежне реагування з боку правоохоронних органів щодо цих видів злочинів).

Професійна злочинність є відносно самостійним видом злочинності. До її **ознак** віднесено наступні:

- постійну (таку, що триває) злочинну діяльність (злочинний промисел);
- стійкий вид злочинної діяльності (спеціалізацію);
- необхідність певних знань, навиків і вмінь («кваліфікація»);
- злочинність, як основне джерело доходу та існування;
- входження у кримінальне середовище, сприйняття його субкультури, зокрема, критеріїв ієрархії та статусу її ступенів.

Професійні злочинці створюють специфічне злочинне середовище, елементами якого є: кримінальна спеціалізація, взаємодопомога, пара кримінальна публіка (хвойди, утримувачі притонів, сутенери), кримінальна субкультура (жаргон, татуювання, блатні пісні, шахрайська ієрархія, кримінальна ідеологія).

Типи професійних злочинців:

- надзвичайно небезпечний (професійні терористи, наймані вбивці, бандити, викрадачі людей);
- особливо небезпечний (особи, які спеціалізуються на розбійних нападах, пограбуваннях);
- небезпечний (викрадачі автомобілів, кишенькові крадіжки, шахраї).

Серед загальних *чинників*, що зумовлюють стійкість і зростання професійної злочинності в нашій країні, слід виокремити такі:

- соціальна дезорганізація, економічна криза, безробіття, кримінальний раціоналізм життя в суспільстві;
- падіння авторитету державної влади, корупція;
- пряма і непряма реклама високих стандартів споживання, яких неможливо досягти чесною працею;
- безкарність представників злочинного світу;

- знецінення соціальних зв'язків, зниження соціальної ролі сім'ї, культури, зменшення дієвості системи соціального контролю, низька ефективність виховної роботи в сім'ї та школі, руйнування державної системи правового виховання;
- недооцінка правоохоронними органами суспільної небезпеки кримінального професіоналізму та його наслідків;
- створення видимості благополуччя у боротьбі зі злочинністю.

Макет відповіді 31. Попередження професійної злочинності

Ефективним заходом попередження професійної злочинності могла бути диференціація контингенту засуджених не тільки за видом режиму відбування покарання відповідно до тяжкості вчиненого та кількості судимостей, а й за наявністю або відсутністю професіоналізму, ставлення до злочинних традицій та звичаїв.

На професійну злочинність здійснюється превентивний вплив на двох основних рівнях: загально-соціальному та спеціально-кримінологічному.

До основних загально-соціальних заходів превентивного впливу на професійну злочинність відносяться:

- оздоровлення соціально-економічної ситуації в країні – створення умов, за яких поступово руйнуватиметься кримінальний раціоналізм буття;
- формування здорової ідеології, підвищення авторитету владних структур, відродження довіри до влади і пошани до державних діячів;
- зміцнення системи соціального контролю;
- відродження вітчизняної системи правового виховання, вдосконалення практики шкільного і сімейного виховання, профілактика злочинності неповнолітніх.

Спеціальними заходами попередження професійної злочинності є:

- повне виявлення професійних злочинців та встановлення над ними постійного контролю;
- удосконалення якостей оперативно-розшукової діяльності з питань виявлення професійних злочинців у скоєнні злочинів;
- розвінчання удаваної романтики злочинного способу життя;
- виконання кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства.

Попередження професійної злочинності можуть здійснювати лише високопрофесійні фахівці. Вирішити це питання дозволить вузька спеціалізація та висока фахова підготовка оперативних працівників щодо виявлення та затримання злочинців - професіоналів відповідного типу.

Удосконалення пенітенціарної практики також потребує додаткових матеріальних затрат. Проте, враховуючи той факт, що збитки від професійної злочинності дуже вагомі, то такі витрати цілком можуть бути виправданими.

Макет відповіді 32. Кримінологічна характеристика тероризму

Макет відповіді 32. Шляхи протидії тероризму

Макет відповіді 33. Поняття та загальна характеристика злочинів проти власності

Злочини проти власності - родовим об'єктом їх є охоронювані кримінальним законом суспільні відносини власності, як частина економічних відносин, як основа економічної системи держави.

Макет відповіді 34. Причини та умови вчинення злочинів проти власності

Макет відповіді 36. Кримінологічна характеристика злочинів у сфері господарської діяльності

Макет відповіді 37. Причини та умови скоєння злочинів у сфері господарської діяльності

Макет відповіді 38 Запобігання злочинності у сфері господарської діяльності

Макет відповіді 39. Злочинність неповнолітніх як спеціальний об'єкт кримінологічних досліджень: поняття, особливості.

Злочинність неповнолітніх в Україні відноситься до найбільш масштабніших та соціально значущих проблем сучасного українського суспільства. Характер кримінологічної ситуації в країні багато у чому передбачена, завдяки рівню та структурі злочинності серед неповнолітніх осіб, що істотно визначає стан злочинності у цілому.

Нинішній стан злочинності неповнолітніх (осіб віком 14-18 років) – це застереження для подальшого соціального розвитку і, водночас, необхідність активізації роботи з попередження протиправної поведінки, активного пошуку й запобіжних заходів, що можуть локалізувати рівень злочинності неповнолітніх.

Злочинність неповнолітніх в Україні характеризується певними новаціями порівняно зі злочинністю радянської доби. З'явилися нові види злочинів, а також ті які супроводжуються особливим цинізмом, агресією та жорстокістю. Зросла організованість, озброєність та ресурсна забезпеченість злочинних груп за участю неповнолітніх.

Інтерес кримінологів-дослідників до проблем злочинності неповнолітніх обумовлений можливістю виявити чинники, фактори, що детермінують злочинну активність частини молоді, виокремити типи неповнолітніх осіб, що вчиняють злочини, встановити обставини, що перешкоджають такій поведінці та розробити ефективні заходи запобігання та протидії злочинності.

Злочинність неповнолітніх, як соціально значуща проблема суспільства становить сукупність злочинів, що вчиняються особами у віці від 14 до 18 років.

На різних етапах розвитку країни злочинність неповнолітніх піддається якісним та кількісним змінам. Поряд з цим, залишаються незмінними такі риси: сутність та природа злочинності як соціального феномену; фактори, які втілюють якісну визначеність цього явища.

Злочинність неповнолітніх, на відміну від злочинності дорослих осіб має певні **особливості**:

1) *Високий рівень кримінальної активності*, яка у 10 і більше разів перевищує показник кримінальної активності дорослих осіб.

2) *Відносна стабільність питомої ваги неповнолітніх*, які вчиняють злочини від загальної злочинності.

3) *Стабільно високий показник корисливої злочинності* у загальній структурі злочинів, що вчиняються неповнолітніми.

4) *Незначна різноманітність видів злочинів* (структура злочинності неповнолітніх), що вчиняються неповнолітніми: насильницькі злочини, корисливі злочини, хуліганство, зґвалтування, злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, незаконне заволодіння транспортним засобом.

5) *Регіональна структура злочинності неповнолітніх*.

Макет відповіді 40. Кримінологічна детермінація злочинності неповнолітніх

Термін «детермінація» є похідним від латинського *determinate*, що означає визначати, відділяти, відмежовувати

Виключний перелік причин, умов, детермінантів, що породжують злочинність неповнолітніх надати неможливо. Тому у макеті відповіді представлено причини, які мають підвищений криміногенний вплив, що підтверджується науковими дослідженнями та матеріалами судової та слідчої практики. Це причини економічного, політичного, соціального та морально-психологічного характеру.

Економічні причини проявляються у періодичних кризах фінансово-банківської системи; спаді промислового виробництва, різкому зниженню економічного потенціалу країни, що відповідним чином позначається на рівні підтримки усієї системи життєзабезпечення суспільства, його інститутів, груп населення (зокрема і неповнолітніх).

Політичні причини обумовлені внутрішньою та зовнішньою політикою держави, впливають на загальну обстановку у країні, на процеси, що пов'язані з формуванням прийнятих умов соціалізації неповнолітнього.

Соціальні причини охоплюють глибокі деформації соціальних інститутів суспільства, що впливають на умови життя українських громадян. За відсутності послідовної соціальної орієнтації реформ, збільшилась кількість безробітних, значно знизився рівень життя громадян, спостерігається різка соціально небезпечна диференціація населення за прибутками.

Морально-психологічні причини охоплюють: недовіру до органів влади у питаннях реалізації політики щодо дітей; недовіру до дієвості та зацікавленості у позитивних зрушеннях та забезпеченні належного захисту прав та інтересів дітей соціальними інститутами суспільства; втрату моральних орієнтирів, що дозволяють оцінити поведінку особи як позитивну чи негативну; деформацію ціннісних орієнтацій, що пов'язані зі сприйняттям культури кримінального світу та схильністю неповнолітніх до захоплення і копіювання негативних традицій; розповсюдження у середовищі неповнолітніх відчуття невпевненості у безпечному сьогоденні та майбутньому пов'язаному із особистою, матеріальною безпекою; страх перед злочинністю та її руйнівними наслідками.

Серед факторів, що *детермінують* злочинну поведінку можливо назвати нездатність органів влади та системи правоохоронних органів ефективно та дієво виконувати завдання протидії злочинності та утримуванні її на соціально прийнятному рівні; незавершеність розпочатих реформ, результатом яких має бути система правоохоронних органів здатна адекватно реагувати на злочинні прояви застосовуючи оптимальні заходи виховного та превентивного характеру; хронічна нестача фінансових, матеріально-технічних кадрових ресурсів; відсутність єдиної збалансованої системи взаємодії державних органів влади, правоохоронних органів, громадських організацій спрямованих на комплексну, скоординовану протидію злочинності неповнолітніх.

Макет відповіді 41. Особистість неповнолітніх, які вчиняють злочини

Особистість неповнолітнього, якій вчинив злочин – це особа наділена сукупністю соціальних властивостей та індивідуальних ознак позитивного та негативного спрямування, яка у неповнолітньому віці вчинила злочин

Важливий етап кримінологічного пізнання особистості неповнолітнього злочинця це вивчення його системної структури, що охоплює соціально-демографічні, кримінально-правові, морально-психологічні, біофізіологічні, соціально-рольові, кримінологічні ознаки.

Соціально-демографічні ознаки охоплюють: стать, освіту, наявність родини, місце проживання, соціальний статус, наявність чи відсутність роботи або навчання, схильність до зловживання спиртними напоями, наркотичними засобами тощо.

Кримінально-правові ознаки охоплюють ступень суспільної небезпечності злочинного посягання, форми вини і мотиви злочинної діяльності, об'єкт злочинного посягання, питому вагу групової і рецидивної злочинності, частку найбільш поширених злочинів, які вчиняються жінками тощо

Морально-психологічні властивості охоплюють ціннісні орієнтації, рівень і обсяг потреб, знання, вміння, навички, світогляд, переконання, емоційні, інтелектуально-вольові та рольові особливості тощо. Вивчення цього комплексу дозволяє визначити типові девіації у поведінці неповнолітніх, спрямувати заходи впливу та корекції особистості та визначити зміст, адресне спрямування і обсяг заходів профілактики протиправної поведінки неповнолітніх.

Соціально рольові ознаки та властивості охоплюють сукупність видів діяльності у системі суспільних відносин як громадянина країни, члена навчального колективу, члена родини чи інтернатної установи тощо.

Макет відповіді 42. Запобігання злочинності неповнолітніх

Запобігання злочинності неповнолітніх спрямоване на створення прийнятних умов для соціалізації дитини та формування у неї позитивної активності.

Превентивна діяльність заснована на комплексі нормативно-правових стандартів, що забезпечують реалізацію політики запобігання злочинності неповнолітніх у межах загальнодержавної політики охорони дитинства та профілактики злочинності.

У кримінології існують різні підходи до характеристики різноманітних заходів запобігання злочинності. Розрізняють заходи спонукання, обережності, оперативного втручання правоохоронних органів.

Заходи *спонукання* спрямовані на формування у неповнолітнього мотивації до відмови від продовження злочинного діяння (дій чи бездіяльності). Вплив цих заходів повинен мати характер примусу неповнолітнього до переоцінки ситуації, ризиків притягнення їх до кримінальної відповідальності, наслідків злочину тощо.

Заходи *обережності* у запобіганні вчиненню злочинів мають на меті створення умов та усунення можливостей продовження злочину (носять випереджувальний характер).

Заходи *оперативного втручання* сприяють недопущенню завершення розпочатого злочину, настання суспільно небезпечних наслідків або рецидиву злочину, що вчинюються неповнолітніми.

Загально-соціальні заходи охоплюють комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і нейтралізацію факторів негативного впливу на поведінку неповнолітніх.

Спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинів, вчинених неповнолітніми можуть бути класифікованими за певними критеріями.

1) За масштабом: на загальнодержавному (загальнодержавні

- програми, концепції), регіональному (Центральний регіон, Дніпропетровська область), локальному (сім'я, школа) та індивідуальному рівні (неповнолітня різних вікових груп);
- 2) за змістом: економічні, соціальні, соціально-демографічні, організаційні, управлінські, психолого-педагогічні, медичні;
 - 3) за суб'єктом (окремі соціальні інститути, що створюють прийнятні умови для розвитку особистості неповнолітнього та мотивації до позитивної активності);
 - 4) за суб'єктом запобіжного впливу: органи влади та управління, правоохоронні органи, суди, прокуратура, сім'я, навчальні установи, громадські організації тощо.

Макет відповіді 43. Кримінологічна характеристика та особливості організованої злочинності

Макет відповіді 44. Причини та умови організованої злочинності

Макет відповіді 46. Кримінологічна характеристика злочинів проти довкілля

Екологічна злочинність – це суспільно небезпечне явище нерационального, деструктивного людського ставлення до навколишнього природного середовища, яке виявляється у вигляді множинності злочинних проявів проти довкілля, що створюють загрозу сталості екологічних правовідносин, цілісності фізичних і біологічних умов безпеки життєдіяльності людей і екосистем.

Макет відповіді 47. Детермінація злочинів проти довкілля

Макет відповіді 48. Запобігання екологічній злочинності

Макет відповіді 49. Поняття та напрямки міжнародного співробітництва у сфері запобігання злочинності

Макет відповіді 50. Міжнародні організації та установи у боротьбі зі злочинністю

Кримінологічні терміни

А

Агресія – дії, що спричиняють фізичну шкоду або психічну травму, оточуючому середовищу, супроводжуються сильними негативними емоціями – гнівом, ворожою, ненавистю.

Адаптація соціальна - пристосованість індивіда до умов соціального середовища. Соціальна адаптація буває : а) активна- з впливом на середовище; б) пасивна- прийняття цінностей орієнтацій соціальної групи.

Акцентуації характеру – "слабкі міста", характеру індивіда, що віддзеркалюють крайні варіанти норми, на межі з психопатією, різкою зміною настрою, тривожністю, збудженістю, складнощами у встановленні емоційних контактів.

Анкетний метод – дослідження кримінологічних проблем шляхом опитування достатньо репрезентативного кола осіб та узагальнення відомостей, зібраних у кримінальних справах або за спеціально розробленою анкетною.

Антикорупційна експертиза - діяльність із виявлення у нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією

Антикорупційна стратегія на 2014-2017 роки стратегічний документ, який визначив першочергові заходи із запобігання та протидії корупції, які повинні створити основу для подальшого проведення реформи у цій сфері.

Асоціанізм – важливий напрямок світової психології. Полягає у створенні асоціацій – стійких зв'язків між образами явищ.

Аутизм – соціальне відчуження особи, її усунення від соціальних контактів, орієнтація особи лише на особисті критерії оцінки подій, пов'язані з неадекватним емоційним

реагуванням, підвищена агресивність.

Б

Біотип особи – типологія особи, яка визначається індивідуальними особливостями симпатико-адреналіновою системи. Розрізняють три біотипа : адреналіновий (А-тип)- характеризуються підвищеною тривожністю, збудженістю, відчуттям відповідальності, прагнення до перевантаження.

В

Вібіркове дослідження – системний спосіб збору відомостей щодо поведінки, поглядів або думок людей, пов'язаний із опитуванням репрезентативної групи.

Віктимологія (victima) – це самостійний напрям у кримінології, що досліджує характер і поведінку жертви злочину, її зв'язок зі злочинцем на різних стадіях злочину та після його вчинення.

Віктимність – це схильність особи при визначених обставинах стати жертвою злочинів, але не всіх, а як правило, конкретних видів.

Віктимізація – процес та результат перетворення в жертву злочину конкретної особи або групи осіб, пов'язаних з характеристиками їх (його) особи, які сприяють конкретній життєвій ситуації, нанесення їм (йому) протиправним актом фізичної, майнової, моральної шкоди.

Віктимологічна політика – складова загальнодержавної політики держави, яка спрямована на створення умов безпечного суспільства, всебічний, відповідальний захист віктимогенної категорії осіб компенсацію та відшкодування жертвам злочину.

Віктимологічна профілактика - це специфічна діяльність соціальних інститутів, спрямована на виявлення, усунення або нейтралізацію чинників, обставин, ситуацій, що формують віктимну поведінку та обумовлюють вчинення злочинів.

Види злочинності - це сукупність злочинів, виділених

на основі одного або декількох критеріїв (злочинність неповнолітніх, корислива насильницька злочинність, екологічна, економічна, політична злочинність).

Г

Географія злочинності – розповсюдженість злочинності на певній території або регіоні

Д

Детермінація – процес породження злочинності та її конкретних фактичних проявів у суспільстві

Девіація – поведінка, яка розглядається як відхилення від групових норм та призводить до ізоляції, лікування, виправлення або покарання правопорушника.

Девіація первинна – у теорії стигматизації (клеювання або наклеювання ярликів) поведінка, яка порушує суспільне правило, але не тягне за собою покарання.

Джон Говард (1726 - 1790) – британський філантроп, розвивав свої теорії у рамках класичної школи кримінального права і криминології. Тривалий час вивчав стан засуджених у в'язницях різних країн світу, сприяв розподілу гуманного і раціонального відношення до засуджених у різних державах. Дослідження були покладені в основу праці Стан в'язниць в Англії та Уельсі» 1777 г. Д. Говарду вдалося досягти окремого тримання чоловіків та жінок, а також окремого тримання неповнолітніх. Крім того йому вдалось реалізувати ідею окремого тримання злочинців у залежності від виду скоєного злочину. Помер Говард у Росії, де він сприяв поліпшенню тримання арештованих в місцях позбавлення волі.

Динаміка злочинності – зміни рівня і структури злочинності від окремого виду за певний період часу на визначеній території (державі, регіоні)

Документальний метод – полягає у вивченні різних видів документів (статистичних звітів, кримінальних справ, заяв про злочини) у процесі кримінологічного дослідження.

Е

Експеримент – науково-поставлене дослідження, при якому відбувається послідовна фіксація та контроль за станом об'єкта, змінюючись під впливом визначених факторів, які управляються експериментаторами.

Ж

Жертва злочину – фізична особа, якій прямо або опосередковано завдано фізичні, моральні або матеріальні збитки через скоєння злочину

З

Закалюк Анатолій Петрович – провідний український кримінолог, доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України, Заслужений діяч науки і техніки України. Багато років займався розробкою теоретичних проблем запобігання та протидії злочинності, відрізнявся практичною спрямованістю своїх висновків та рекомендацій, критичним ставленням до сучасної кримінологічної ситуації в країні та заходів реагування органів влади на чинники, що її ускладнюють. Автор тритомника Курсу сучасної української кримінології: теорія і практика (2007р.). В ньому зосереджено здобутки українських кримінологів, їх погляди щодо основних проблем кримінології, надано кримінологічну оцінку як таку: «у результаті істотних викривлень та гальмувань необхідних перетворень країна отримала тіньову, наполовину криміналізовану економіку, її антисуспільну, недемократичну, кланово-олігархічну модель з елементами авторитаризму, а розвиток підприємництва, малого та середнього бізнесу, іноземних інвестицій фактично був загальмований».

Зарубіжна кримінологія – багатопланове явище, що об'єднує різноманітні теорії причин злочинності та розробки заходів запобігання цьому антисоціальному явищу.

Зловживання владою чи службовим становищем це умисне, з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди для самого себе чи іншої фізичної або юридичної особи, використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб.

Зловживання повноваженнями це умисне, з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, використання всупереч інтересам юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми, службовою особою такої юридичної особи своїх повноважень, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб.

Зловживання своїми повноваженнями особами, які надають публічні послуги - аудитором, нотаріусом, оцінювачем, іншою особою, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), з метою отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб.

Злочинність – це соціально – правове, історично – мінливе явище, що існує у суспільстві та представляє сукупність злочинів, вчинених у певній державі за визначений проміжок часу.

Злочинність жінок – суспільно небезпечне динамічне явище, яке складається з сукупності злочинів, що вчиняються

особами жіночої статі в Україні чи окремих її регіонах за певний період часу та має певні закономірності й особливості.

Запобігання злочинності та окремих видів злочинів – це напрям діяльності державних та недержавних органів і установ, спрямований на усунення криміногенних факторів, які обумовлюють злочинність та є причинами і умовами конкретного злочину (окремих видів злочинів) шляхом розроблення та практичної реалізації відповідних заходів

Заходи запобігання – певна сукупність форм і засобів впливу на конкретних осіб, окремі групи, колективи, які виявляють антисоціальну, антисуспільну та суспільно небезпечну активність

І

Інтерв'ю – бесіда (усна форма), що використовується для особистого вивчення особи злочинця, потерпілого, суспільної думки.

Інтера́кціоні́зм – вчення про взаємодію причин злочинів, які вбудовують причину індивідуальної злочинної поведінки у певну схему.

К

Кримінологічне дослідження - вивчення та пізнання законів і закономірностей розвитку такого комплексного негативного соціального явища, як злочинність; причин та умов її виникнення та розвитку, міста і ролі у цьому процесі особи злочинця

Кримінальний професіоналізм – це різновид злочинного діяння, яке є для суб'єкта джерелом існування, потребує необхідних знань і навиків щодо досягнення кінцевої цілі та можливість контактувати з антисуспільним середовищем.

Кримінологічна віктимологія - досліджує потерпілого від злочину у контексті його схильності стати жертвою злочинного посягання.

Кримінопенологія – інститут кримінології у межах якого вивчаються злочини, що вчиняються особами у процесі

відбування покарання.

Коефіцієнт злочинної активності називається її характеристика, яка вимірюється кількістю осіб, які вчинили злочини з розрахунку на визначену кількість населення (10 000 або 100 000 осіб). Коефіцієнт розраховується за формулою

$$K_a = \frac{L_n \times 10\,000}{N \text{ (старше 14 років)}}$$

L_n - кількість осіб, які вчинили злочини

N – кількість населення старше 14 років, яке проживає на території, що досліджується

Коефіцієнт злочинної інтенсивності називається її характеристика, яка вимірюється чисельністю скоєних злочинів з розрахунку на визначену кількість населення, наприклад 10 000 або 100 000 осіб. Коефіцієнт розраховується за формулою.

$$K_{\text{и}} = \frac{П \times 10\,000}{N \text{ (старше 14 років)}}$$

$П$ - кількість вчинених злочинів

N – кількість населення старше 14 років, що проживає на досліджуемій території

Корупція - використання особою, зазначеною у Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р., наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р., за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Кримінальна віктимологія – вивчає якісні та кількісні

характеристики потерпілих від злочинних посягань, їх взаємозв'язок та взаємовідносини із нанесенням шкоди, роль потерпілого у механізмі протиправних діянь та розробляє обґрунтовані рекомендації щодо організації профілактичної роботи з потенційними жертвами злочинів та відповідно заходи їх захисту

Криміногенна ситуація у механізмі конкретного злочину - подія або стан, який сприяє особі у прийнятті рішення щодо скоєння злочину.

Кримінологічна профілактика – це система державних та недержавних (у т. ч. суспільних) заходів, націлених на усунення, нейтралізацію, мінімізацію злочинності та злочинів, їх причин та умов, а також на декриміналізацію особи злочинця.

Л

Латентна злочинність – злочинність, яка не виявлена, невідома судовим та правоохоронним органам і відповідно не відображена у офіційній кримінально-правовій статистиці.

Ламбер Адольф Жак Кетле (1796 - 1874) – бельгійський професор математики та астрономії. Використовуючи статистичний метод для дослідження закономірностей народженості та смертності Кетле встановлював закономірності злочинності. Його дослідження показали, що число скоєних злочинів та злочинців залишається з року в рік майже незмінним. Стабільна й структура злочинності. Фундаментальний висновок, до якого прийшов Кетле полягає в тому, що усі скоєні у суспільстві злочини суть одного явища, що розвивається по певним законам. Спроба позбутися злочинності, суворо караючи злочинця, приречена на невдачу, необхідно виявляти закони розвитку злочинності.. Кетле встановив, що практично усі явища у суспільстві взаємопов'язані та один з них призводить до іншого Так виникла теорія факторів. До числа факторів, що приводять особистість до злочину, на думку Кетле, стосується среда, у якій він живе, семейні відносини, релігія, у

якій він вихований, обов'язки соціального положення – все це дії на його моральну сторону. Навіть зміни атмосфери залишають на ньому свої сліди: декілька градусів широти можуть змінити вдачу людини; збільшення температури розжигає ті потяги до яких тяжіє чоловік, до мужності або насилля.

М

Метод - це сукупність засобів та способів дослідження, які використовуються для знаходження, збору, аналізу, оцінки та застосування інформації про злочинність у цілому та окремих її компонентах, у тому числі і щодо конкретного злочинця, з ціллю виконання ефективних заходів боротьби зі злочинністю та попередження злочинів

Механізм злочинної поведінки включає мотивацію скоєння злочину, планування (якщо злочин носить умисний характер), реалізація умислу (виконання) та суспільно небезпечні наслідки (особистого, майнового характеру).

Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції - співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції з іноземними державами, міжнародними організаціями, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції

Моделювання – дослідження процесів або систем об'єктів, що виконується шляхом будування та вивчення моделей з ціллю отримання нової інформації.

Н

Національне агентство з питань запобігання корупції є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику

Незаконне збагачення - набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність майна, вартість якого значно перевищує доходи особи, отримані із законних джерел, або

передача нею такого майна близьким родичам

О

Об'єкти запобігання - сукупність криміногенних факторів, які детермінують злочинність (причини та умови); суспільство у цілому; окремі групи населення та особи схильні до скоєння злочину.

Об'єкт кримінологічного дослідження – це злочинність у різних проявах; процеси і явища, які її продукують та впливають на неї; характер та наслідки впливу на злочинність.

Об'єкт загальної віктимологічної профілактики – населення України та особи, які проживають на її території, як потенційні жертви злочинів.

Об'єкт індивідуальної віктимологічної профілактики – особи, які мають підвищену віктимність до конкретних злочинів (крадіжки, шахрайства).

Опитування – такий засіб збирання інформації, при якому у опитуваних осіб кримінологи виявляють зацікавлені їх відомості щодо об'єктивних процесів та явищ

Особа злочинця – сукупність соціально-демографічних, психофізіологічних та морально-правових якостей, які через зовнішні умови впливають на злочинну поведінку та певною мірою притаманні особам, винним у вчиненні злочину.

Очищення влади (люстрація) - це встановлена Законом України «Про очищення влади» або рішенням суду заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі) (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

П

Перевищення влади або службових повноважень це умисне вчинення працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому прав чи повноважень, якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом

правам, інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам, інтересам юридичних осіб.

Політична злочинність – сукупність злочинів, що пов’язані з питаннями влади у державі, державного устрою, політичного режиму.

Правове регулювання запобігання злочинності полягає у нормативному закріпленні (у законах та інших нормативних актах) превентивної діяльності інститутів держави і суспільства.

Предмет кримінології складають: злочинність; злочин як складова злочинності; особа злочинця; детермінація злочинності та причини й умови окремих злочинів.

Предмет кримінологічного дослідження – закономірності злочинності, її детермінації, причинності, підтвердження різним впливам.

Причини злочинності – вирішальні фактори (чинники), що сприяють вчиненню злочинів.

Причини злочинності – об’єктивний зв’язок між явищами, одне з яких (причина) при існуванні відповідних умов породжує друге явище (наслідки).

Причини латентної злочинності – сукупність обставин соціального, історичного, технічного, кадрового, організаційно-управлінського, командно-адміністративного, матеріального, правового, соціально-психологічного та іншого характеру, що заважають її виявленню (встановленню), розкриттю у повному обсязі, реєстрації кримінальних проваджень та обліку кримінальних правопорушень.

Професійна злочинність – це вид злочинності, який характеризується стійкою злочинною діяльністю її учасників, що виступає основним джерелом їх доходу і вимагає спеціалізації знань, навиків, умінь (способів і засобів здійснення злочинів), а також належністю злочинців, які мають відповідну спеціалізацію, до відносно замкнутого та ієрархічного кримінального середовища і субкультури.

Рівень злочинності – співвідношення кількості зареєстрованих злочинів та осіб, які їх вчинили в Україні у часово-просторовому вимірі.

Рецидивна злочинність – вид злочинності в країні або окремих її регіонах, як відносно масове, історично мінливе, соціально-правове явище, що включає сукупність злочинів, вчинених у певний проміжок часу на певній території особами, які раніше скоювали злочини.

Рецидив злочинів – сукупність передбачених кримінальним законом суспільно небезпечних діянь, які послідовно вчиняються однією і тією ж особою після судимості за попередній злочин.

Рецидивісти антисоціального типу – злочинці із підвищеною суспільною небезпекою, для яких характерна висока кримінальна активність і найбільш стабільна поведінка (особливо небезпечні рецидивісти, професіонали, рецидивісти-гастролери);

Рецидивісти асоціального типу – особи, яким властива фактична деградація, втрата нормальних соціальних зв'язків і відносин.

Рецидивісти ситуативного типу характеризуються нестійким ставленням до соціальних цінностей, відсутністю міцних етичних засад, переважанням соціально-негативних якостей.

С

Семейная криминология – інститут криминології, у межах якого вивчаються особливості злочинів, що скоюються у сфері сімейно - побутових відносин, насилля у сім'ї, а також сімейні фактори, що формують мотивацію до скоєння суспільно небезпечних дій окремими суб'єктами (жінкам, неповнолітніми) або різних видів злочинів (насильницьких, корисливих, рецидивних).

Система – (з грец. systema – утворення) – значна кількість закономірно пов'язаних елементів (предметів, явищ, поглядів, принципів), що становлять певне цілісне утворення, єдність.

Службова недбалість - тобто невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб

Службове підроблення - складання, видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів.

Спеціальні методи кримінології – суцільне та вибіркове дослідження, конкретно-соціологічні психологічні способи збирання та узагальнення кримінологічної інформації.

Спеціально-кримінологічне попередження - це соціальний процес, у основі якого закладено застосування спеціальних методів та прийомів, знань та навичок регулювання соціальних відносин, які відповідають вимогам суспільної моралі та законності з метою ліквідації тих негативних факторів, які можуть детермінувати скоєння злочинів.

Соціально-економічні наслідки злочинності – це збитки, нанесені (прямо або побічно) злочинною діяльністю та упущеною матеріальною винагородою, трати на законодавчу діяльність, утримання правоохоронних органів, здійснення процесуальних дій (свідки, експерти, перекладачі), утримання спеціальних установ та лікувальних закладів.

Соціально-психологічні наслідки – це порушення суспільного спокою, поява у громадян страху, збудженості та почуття невпевненості.

Соціальний контроль – сукупність норм, інститутів і відносин, спрямованих на забезпечення поведінки людей відповідно до норм поведінки, які панують у державі, суспільстві.

Соціометрія – це вивчення емоційно-психологічних зв'язків між людьми, система організаційно-технічних засобів та процедур для кількісного та якісного аналізів.

Спостереження – процес візуального сприяння ситуації, який має кримінологічне значення.

Стан віктимності – визначається кількісними та якісними показниками жертв злочинів (у абсолютних числах, коефіцієнтах) як до відносно загальної кількості потерпілих так і до кількості населення.

Структура злочинності визначається співвідношенням злочинів та осіб, що їх вчинили за певними ознаками (вік, стать, форма вини, родовий об'єкт)

Суб'єкти запобіжної діяльності - органи, установи, заклади та особи, що беруть участь у процесі запобігання злочинності.

Суб'єкти віктимологічної профілактики – це державні органи, громадські та приватні організації, службові й посадові особи та громадяни, які здійснюють превентивну діяльність.

Т

Типологія злочинців – угруповання злочинців засноване на суттєвих ознаках, причинно пов'язани із злочинною поведінкою особи.

Тестування – метод психологічної діагностики, при якому використовують стандартизовані питання та завдання (тести).

Тузов Анатолій Павлович – український кримінолог, доктор юридичних наук. Об'єктом дослідження науковця виступали проблеми механізму злочинної поведінки та впливу на формування її мотивації елементів підсвідомості. Основні праці: «Попередження хуліганства неповнолітніх» (1972), «Мотивація протиправної поведінки неповнолітніх» (1982), «Профілактика правопорушень неповнолітніх» (1987, у співавт.), «Неусвідомлене в механізмі антигромадської поведінки», «Зменшена осудність як прояв гуманізму в кримінальному праві» (обидві — 1999), «Актуальні проблеми мотивації злочинної поведінки», «Особистість у сфері мотивації злочинної поведінки» (обидві — 2002), «Глобалізація антигромадських проявів і внутрішній світ особистості» (2004).

Туркевич Інна Костянтинівна – український

кримінолог, доктор юридичних наук. Пройшла видатний шлях від слідчого органів прокуратури до професора, видатного науковця. Досліджувала проблеми запобігання та протидії злочинності неповнолітніх, організованій злочинності та корупції. Основні праці: «Спостережні комісії при виконкомах місцевих рад народних депутатів і профілактика злочинності» (1977), «Кримінологічні проблеми профілактики правопорушень молоді» (1986), «Правові і медичні заходи боротьби з пияцтвом та алкоголізмом» (1987), «Попередження сімейно-побутових правопорушень», «Пияцтво і злочинність: історія, проблеми» (обидві — 1989) — всі у співавт., «Злочинність» (1999), «Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України» (2001, у співавт.)

У

Умови злочинності – фонові обставини, які певною мірою сприяють процесу, дії, причини та за яких суспільна активність особи набуває злочинного змісту

Умови, що сприяють реалізації злочинного наміру – факти реальної дійсності, які безпосередньо не викликають злочинне діяння, але сприяють виникненню у особи бажання вчинити злочин.

Уповноважений з антикорупційної програми - є посадовою особою юридичної особи, що призначається відповідно до законодавства про працю керівником юридичної особи або її учасниками (засновниками) у порядку, передбаченому ухваленою антикорупційною програмою (ст. 62-65 Закону «Про запобігання корупції»)

Ф

Функції кримінології – (функція – від лат. *functio* – виконання, звершення) основні напрямки або види діяльності, які розкривають її соціально-правову сутність і призначення науки у суспільстві.

Франц Йозеф Галль (Gall, 1758—1828), австрійський анатом, основоположник вчення про мозкову локалізацію психічних функцій. До здібностей, локалізованих у корі

головного мозку Галль відносив сміливість, любов до батьків, інстинкт продовження роду та ін.

Франц фон Ліст – (1851 - 1919) – представник Марбургської неокласичної школи кримінального права та кримінології. Пояснює злочинну поведінку фон Ліст підкреслював значення, з одного боку, внутрішньої **предрасположенности** людини, з іншого – вплив на людину його оточення. Також він розвинув ідеї кримінальної політики, яка, за його думкою, повинна забезпечувати, те щоб види та заходи покарання визначались відповідно особливостей злочину.

Х

Характер злочинності – це питома вага особливо тяжких та тяжких злочинів у її структурі та осіб, які їх вчинили до загальної кількості вчинених злочинів та осіб, що їх скоїли

Ц

Ціна злочинності – показник злочинності який на практиці визначають враховуючи негативні соціально-економічні та соціально-психологічні наслідки злочинності.

Ч

Чезаре Ломброзо – (1835 - 1909) породженець біологічного (антропологічного) напрямку у кримінології, професор університету у Турині та Павії. Висвітлив роботу «Злочинна людина» (1876р.) враховуючи вивчення значної кількості засуджених у Турині з приміненням антропологічних методів виміру та опису зовнішності. Були зроблені висновки про можливості розпізнання злочинця за фізичними ознаками: перекошений лоб, продовговаті або неразвинені мочки вух, складок обличчя, надзвичайна волосатість або навпаки лисина, надзвичайне або притуплене відчуття болю.

Чезаре ді Бекарія (1738 - 1794) – італійський просвітник, доктор права, представник класичної школи

кримінального права. Автор видатної книги «По злочини та покарання» 1764 р. Злочину активність особа Ч. Бекарія пояснює головними продвигними початками, які штовхають людей, як до негативних, так і до корисних, а також підвищених дій.

Ю

Юридичні клініки, кабінети - установи, які досліджували злочинність та особу злочинця, виступали організаційною та методологічною базою для проведення кримінологічних досліджень злочинності та злочинця. В Україні першою була, організована у 1924 році, юридична клініка при юридичному факультеті Київського інституту народного господарства. В УРСР такі кабінети були організовані у 1924 – 1925 роках у Києві, Харкові, Одесі.

***Рекомендована література для підготовки до
екзамену та поглиблено вивчення навчального
курсу Кримінологія:***

1. Александров Ю. В., Гель А. П., Семаков Г. С. Кримінологія [Текст] : курс лекцій. - К. : МАУП, 2002. - 295 с.
2. Андрейцев В.И. Право екологічної безпеки [Текст]: навч. та наук. – практ. посіб. / В.І. Андрейцев. – К.: Знання –Прес, 2002. – 332с.
3. Алексеев А. И., Герасимов С. И., Сухарев А. Я. Кримінологическая профилактика: теория, опыт, проблемы [Текст]: монографія / А. И. Алексеев, С. И. Герасимов, А. Я. Сухарев. - М. : Изд-во Норма, 2001. - 496 с.
4. Антонян Ю.М, Белокуров Г.И., Этнорелигиозный терроризм. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 365с.
5. Бандурка А. М., Давиденко Л. М. Преступность в Украине: причины и противодействие [Текст] : монографія / А. М. Бандурка, Л. М. Давыденко. - Х. : Основа, 2003. - 368 с.
6. Батиргареева В. С. Кримінологічна характеристика та попередження розбоїв, поєднаних з проникненням у житло [Текст] : монографія / В. С. Батиргареева. - Х. : Одиссей, 2003. - 256 с.
7. Батиргареева В. С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми [Текст]:монографія / В. С. Батиргареева. - Х.: Право, 2009. - 576 с.
8. Бачинин В.А. Философия права и преступления . Х.: Фолио, 1999. - С. 456.
9. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблемитеорії, застосування і розвитку кримінального законодавства [Текст]: наук. вид./ С.Б. Гавриш. – К.: Книга, 2002. – 634с.
10. Голина В.В. Кримінологическая профилактика, предотвращение и пресечение преступлений [Текст]: учеб.пособие/В.В.Голина. – К.: УМК ВО, 1989. – 72с.

11. Головкін Б.М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія /Б.М. Головкін. – Х.: Право, 2011. – 432с.
12. Головкін Б.М. Віктимізація населення в Україні: стан, детермінація, запобігання //Теорія і практика правознавства. – Вип. 2 (6). – 2014 [Електронний ресурс] . – Режим доступу: pauKa.jur-academy.ua/download/el_zbirnik/1.2014/npde
13. Голіна В.В. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні. - Харків, 2012.
14. Даньшин И. Н. Введение в криминологическую науку: [монография] / И. Н. Даньшин ; Нац. юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого. – Харьков: Право, 1998. – 144 с.
15. Джужа О. М. Науково-практичний інтерес щодо становлення кримінально-виконавчої та криминологічної політики України. Матеріали І Люблінсько – Українського семінару «Pojęcie interesu w nauce prawa, prawie stanowionym i orzecznictwie sądów konstytucyjnych Polski i Ukrainy».– Люблін, 7–9 квітня 2005.– С. 10–14.
16. Джужа А. О. Кримінально-правові та криминологічні засади запобігання злочинам проти статевої недоторканності дитини [Текст] : монографія / Джужа А. О. ; Нац. акад. внутр. справ. - К. : [б. в.], 2013. - 193 с.
17. Державний вплив на злочинність: Криминологічно-правове дослідження /О.М. Литивак. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 280с.
18. Держава і злочинність: монографія /О.М. Литвак. – К.: Атіка, 2004. – 304с.
19. Дрьомін В.М. Злочинність як соціальна практика: інституціональна теорія криміналізації суспільства : монографія / В.М. Дрьомін. – О. : Юрид. літ., 2009. – 616с.
20. Закалюк А.П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика: у 3 кн. – Кн.1: Теоретичні засади та історія української криминологічної науки / А.П. Закалюк. – К.: Видавничий дім „Ін Юре”, 2007. – 424с.
21. Иншаков С.М. Зарубежная криминология.–М.: Изд.группа ИНФРА.М – НОРМА, 1997. – 374с.

22. Кримінологічна віктимологія [Текст]: навч. посіб. / за аг. ред. О.М. Джужи. – К.: Атіка, 2006. – 352с.
23. Кримінологія. Загальна частина : навчальний посібник / А.Б. Блага, І.Г. Богатирьов, Л.М. Давиденко та ін. ; за заг. ред. О.М. Бандурки. — Х. : Вид-во ХНУВС, 2010. — 240 с.
24. Кримінологія: навч. посіб. / О.Є. Михайлов, А. В. Горбань, В. В. Міщук. – К.: Знання, 2012. – 565с. – (Вища освіта ХХ століття).
25. Криминология / А. И. Долгова. 3-е изд., перераб. и доп. – М., 2013. - 384 с.
26. Кримінологія : підручник /В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та ін.; за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головкіна. – Х.: Право, 2014. – 440с.
27. Кримінологія: курс лекцій / Т.В. Корнякова, Н.С. Юзікова; за ред. проф. Т.В. Корнякової. – Дніпропетровськ, 2014. – 244с.
28. Криминология / Под ред. Дж.Ф. Шелли /Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2003. – 864с.
29. Кримінологічний довідник; за наук. ред. д-ра юрид. наук, професора, академіка НАПрН України Бандурки О. М.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, професора Джужі О.М. і д-ра юрид. наук, професора Литвинова О. М.: довідкове видання. – Харків: Діса плюс, 2013. – 412 с. з іл.
30. Крестовська Н.М. Ювенальне право України: історико-теоретичне дослідження: Монографія. – О.: Фенікс, 2008. – 332.
31. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження: Монографія /Кол.авторів: В.В. Голіна, В.П.Ємельянов, В.Д. Воднік та ін.; За заг.ред. професорів В.В. Голіни, В.П.Ємельянова – Х.: Право, 2006. – 292с.
32. Корнякова Т. В. Кримінологічні засади запобігання органами прокуратури злочинам проти довкілля: монографія/ Т.В. Корнякова. – К.: Ін Юре, 2011. – 408с.
33. Костенко О.М. Культура і закон у протидії злу: Монографія. – К.: Атіка, 2008. – 352с.

34. Костенко А.Н. Принцип отражения в криминологии / А.Н. Костенко. — К. : Наукова думка, 1986. — 128 с.
35. Кулик О.Г. Злочинність в Україні: тенденції, закономірності, методика пізнання: монографія. — К.: Юрінком Інтер, 2011. — 288с.
36. Литвинов О. М. Віктимізація: фактори, аналіз, заходи протидії : навч. посіб. /О. М. Литвинов. — Х. : ХНУВС, 2009. — 70 с
37. Лунеев В.В. Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции.- М.: Изд-во НОРМА, 1997.- 525 с.
38. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009 - 2013 роки): монографія /[Блажівський Є.М., Козьяков І.М., Книженко О.О., Литвак О.М. , Ярмиш О.Н. та ін.]. — К.: Національна академія прокуратури України, 2014. — 484с.
39. Правова статистика [Текст]: підручник/за ред.. В.В.Голіни. — Х.: Право, 2009. — 196с.
40. Профілактика злочинів: Підручник /О.М.Джужа, В.В. Василевич, О.Ф. Гіда та ін..; За заг.ред.докт.юрид.наук, проф.. О.М. Джужи. — К.: Атіка, 2011. — 720с.
41. Протидія злочинності та профілактика злочинів: монографія /О.М.Бандурка, О.М. Литвинов; МВС України, Харків.ун-т внутр..справ. — Х.: ХНУВС, 2011. —308с.
42. Протидія злочинності неповнолітніх в Україні (теорія і практика): наук.практ.посіб./Г.В. Попов, В.А. Мозгова, Я.М. Шевченко, Г.В. Щербаков, К.І. Годуєва, В.В. Одуденко. — К.: Національна академія прокуратури України. — 2014. — 230с.
43. Потерпалий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) [Текст]/ за аг.ред. Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова. — Х.: Кроссроуд, 2008. — 364с.
44. Ривман Д. В. Криминальная віктимологія : учеб. / Д. В. Ривман. — СПб. : Питер, 2002. — 304 с.
45. Туляков В.О. Виктимология (социальные и криминологические проблемы) : моногр. / В. О. Туляков. — Одесса : Юрид. лит., 2000. — 336 с.

46. Туляков В.А. Виктимология: Монография. – Киев, 2003. – 148 с.
47. Фокс. Введение в криминологию / Под ред. доктора юрид. наук Б.С. Никифорова и кандидата юрид.наук В.М. Когана.- М.: Прогресс, 1985.- 312 с.
48. Шакун В.І. Суспільство і злочинність. – К.: Атіка, 2003. – 374с .
49. Шнайдер Г.И. Криминология: Пер. с нем. (Под ред. Иванова Л.О.)- М., 1994.
50. Юзікова Н.С. Суспільство і злочинність неповнолітніх у розрізі епох (від Давнини і Середньовіччя до ХХІ століття): монографія. – Д.: ЛПРА, 2015. – 328с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України	www.zakon.rada.gov.ua
2. Законопроекти України (сайт ВРУ)	www.zakon.gov.ua
3. Сайт нормативно-правових документів Кабінету Міністрів України	www.kmu.gov.ua
4. Офіційний сайт Державної судової адміністрації України	www.dsa.gov.ua
5. Офіційний сайт Верховного Суду України	www.scourt.gov.ua
6. Офіційний сайт представництва Президента України	www.prezident.gov.ua
7. Офіційний сайт Міністерства Юстиції України	www.gdo.kiev.ua
8. Офіційний сайт Вищої ради юстиції України	www.vru.gov.ua
9. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України	www.mvs.gov.ua
10. Газета "Урядовий кур'єр"	www.ukcc.com.ua
11. Газета "Юридична практика"	www.practix.com
12. Академія правових наук України	www.aprnu.kharkiv.org
13. Вісник податкової служби України	www.visnuk.com.ua
14. Вісник державної служби України	www.guds.gov.ua
15. Обговорення правових питань "LIGA ONLINE"	www.liga.kiev.ua
16. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського	www.nbuv.gov.ua
17. Національна Парламентська бібліотека України	www.nplu.kiev.ua

Зміст

Передмова	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 1. Поняття та предмет кримінології	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 2. Завдання, функції та система кримінології...	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 3. Місце кримінології у системі юридичних наук та її зв'язок з іншими науками.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 4. Історія виникнення та шляхи розвитку кримінології.	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 5. Розвиток кримінологічної думки в Україні	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 6. Зарубіжна кримінологія.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 7. Кримінологічні дослідження: методика та методологія.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 8. Поняття злочинності та її ознаки	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 9. Загальна характеристика причин та умов злочинності.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 10. Кримінологічні показники злочинності.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 11. Латентна злочинність, її види та методи визначення.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 12. Особа злочинця та її кримінологічне вивчення.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 13. Класифікація особи злочинця.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 14. Механізм злочинної поведінки.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 15. Запобігання злочинності та класифікація запобіжних заходів	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 16. Система запобігання злочинності.	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 17. Правове регулювання та інформаційне забезпечення запобігання злочинності.....	
<u>Мақет</u> <u>відповіді</u> 18. Віктимологія: поняття, види.....	

Макет відповіді 19. Віктимологічна профілактика та віктимологічна політики.....

Макет відповіді 20. Кримінологічна характеристика окремих видів злочинності.....

Макет відповіді 21. Кримінологічна характеристика політичної злочинності та її зв'язок з державою.....

Макет відповіді 22. Корупція як негативне соціально- правове явище злочинності.....

Макет відповіді 23. Формування та основні засади запобігання і протидії корупції.....

Макет відповіді 22 Кримінологічна характеристика злочинності жінок.

Макет відповіді 23. Причини злочинності жінок

Макет відповіді 24. Запобігання жіночій злочинності.....

Макет відповіді 25. Кримінологічна характеристика рецидивної злочинності.....

Макет відповіді 26. Причини рецидивної злочинності та її запобігання

Макет відповіді 27. Запобігання рецидивній злочинності.....

Макет відповіді 28. Поняття та загальна характеристика професійної злочинності.....

Макет відповіді 29. Попередження професійної злочинності.....

Макет відповіді 30.. Кримінологічна характеристика тероризму.

Макет відповіді 31. Причини злочинності терористичної спрямованості

Макет відповіді 32. Шляхи протидії тероризму

Макет відповіді 33. Поняття та загальна характеристика злочинів проти власності

Макет відповіді 34. Причини та умови вчинення злочинів проти власності

- Мақет* *відповіді* 35. Запобігання злочинам проти власності.....
- Мақет* *відповіді* 36. Кримінологічна характеристика злочинів у сфері господарської діяльності
- Мақет* *відповіді* 37. Причини та умови скоєння злочинів у сфері господарської діяльності
- Мақет* *відповіді* 38. Запобігання злочинності у сфері господарської діяльності
- Мақет* *відповіді* 39. Злочинність неповнолітніх як спеціальний об'єкт кримінологічних досліджень: поняття, особливості.....
- Мақет* *відповіді* 40. Кримінологічна детермінація злочинності неповнолітніх
- Мақет* *відповіді* 41. Особистість неповнолітніх, які вчиняють злочини
- Мақет* *відповіді* 42. Запобігання злочинності неповнолітніх
- Мақет* *відповіді* 43. Кримінологічна **характеристика** та особливості організованої злочинності
- Мақет* *відповіді* 44. Причини та умови організованої злочинності.....
- Мақет* *відповіді* 45. Запобігання організованим злочинності.....
- Мақет* *відповіді* 46. Кримінологічна характеристика злочинів проти довкілля
- Мақет* *відповіді* 47. Детермінація злочинів проти довкілля
- Мақет* *відповіді* 48. Запобігання екологічній злочинності
- Мақет* *відповіді* 49. Поняття та напрямки міжнародного співробітництва у сфері запобігання злочинності
- Мақет* *відповіді* 50. Міжнародні організації та установи у боротьбі зі злочинністю

Кримінологічні терміни

Рекомендована література для підготовки до екзамену та
поглиблено вивчення навчального курсу Кримінологія

Інформаційні ресурси